

СПОРТ

ГалгIайчен спортсмена Хоаной ИсмаIала, Шолжа-ГIалий тIа дIахьоча латаре, говзал гойтар

16

Газет арадувл 1923-ча шера майтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера «Сердало» газета «Сийлен хьарак» яха орденна

№38 (12715)
Ардара буттг,
9 ди, 2025 шу

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГIАЛГIАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

БАНКАЙ БОЛХ

ГалгIайче хьалха латт, Кьилбаседа Кавказе ЖКХ ахча банке гIолла дIалуча

3

ИЛМАН ЛАКХАЛЕНАШКА

ГалгIайчен дешархой дакъа лоацаш хургба, «Седкъа» яхача олимпиаде

9

ТИХЪАЛЕ

Лоаме тоаеш латт Кежни (Гирети) яха гIалай моттиг

10

КХЕРАМЗЛЕ

ГалгIайчен лораш дакъа лоацаш хилар, ГО гIулакх Юмадеча дакъь тIа

13

НАЪХА ХЪАШТАШ

Россеташа 118 керда фусам ГIалашйир электрoэнергеца

15

www.serdalo.ru | Дзен сердало | vk.com/gserdalo | @gserdalo

Лоаме тоалургья

Мехкадас халкъашта юкъерча кхетаче хьoахадир, лоаман доазoш дегIадоаладар лоархIаме долга

2

Дика наькъаш

ГалгIай мехка кхаь бетта 10 никъ тоабаьб

6

ГалгӀайчен Кулгалхочо, 73 шу даларца, даькъалавийцар Россе Президент

Аьхенаькъан Марем

Ардара бетта 7-ча дийнахьа, Россе белгалдир, Президента Путин Владимира 73 шу дизар. ГалгӀайчен Кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлас даькъалавийцар паччахьалкхен Кулгалхо цу цӀайца.

Бувзама оагӀонашка ше хкайкарал деш, вай Мехкадас белгалдир, мехка толамаш ца хадаш дувзадена хилар хьалхалаттача кулгалхочун политически лоӀам а хьаькъал а хиларца.

«Къаьстта Ӏа дакъа ладарах, Кьилбаседа Кавказе машар эттаб. СКФО еррига республикаш, Российски Федерацие кхьйола миӀингаш санна, дика дегӀайоагӀаш хилар гуш да», - аьлар Махшарипа Махьмуд-Ӏаьлас.

ГалгӀайчен Кулгалхочо иштта терко тӀаяхийтар Россе президента могояьча къаман проектий лоархӀама. Уж хилар бахьан долаш республикан вахара дикал лакхьеннай.

«Дерригача ГалгӀай къаман цӀерагӀа, сайгара къаьстта, лов сона Хьо могоаш хилар; Сийлахь Россе кхоане хургиӀолаш, дӀахо лаьрхӀар чакхдаккха низ кхоачалба», - аьлар республикан Кулгалхочо.

Наьсарен- Шахьар дегӀайоалае лерхӀ, нахагара йоахача йоалах

Йовлой Ясмина

Наьсарен кулгалхочо Оздой Руслана кхетаче дӀайихьар цьхан юкъа леладе лаьтта даларах йоал яхара хаттараш дувцаш; иштта декхар лохдарах дийцар, коммерце гӀулакха лаьрхӀа аренда лаьтта леладарах дола. Из хоам «Сердало» газетага бир доал деча даькъ тӀа.

«Юригаша дӀадоладир судага кхачалехь дола декхараш хьадахара гӀулакх: хьаденнад 2 млн сом, иштта 28 млн сом материалаш суде дӀачуяхай», - йоах хоамо.

Шахьара кулгалхочо иштта белгалдир, йоал якхара долча гӀулакхо шахьар тоаяра дикагӀа таро луш хилар. 2025 шера, бюджета чотах тоабӀабь 15 км никь, цу юкъе Алханчуртски, Поляничко, Заводской урамаш а долаш. ХьалхагӀа ремонтташ яьяр къаман проектий чотагӀа. Шахьара кулгалхо тешаш ва, Наьсаре тоаяра цьхана дӀахьош болча балха из юхьиг мара цахиларах.

Мехкадас халкьашта юкьерча кхетаче хьоахадир, лоаман доазош дегӀадоаладар лоархӀамае долга

Курскенаькъан ИбрахӀим

ГалгӀай Республикан кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлас даькъа лаьцар Махачкале дӀахьош хиннача «Лоаман доазонаш дика дегӀадар» яхача халкьашта юкьерча шоллагӀа кхетаче. ГалгӀайченна из кхетаче мел лоархӀамае яр дийца а варгвац, республикан кхоалагӀа совгӀа даькъа совгӀа дӀалоацараш лоамаш хиларга диллача, цига да кергтера къаман исторически, Ӏалама мах бараш.

«Вай республиканна из тема лоархӀамае я. КоалагӀа дола мехка даькъа - уж лоамаш да. Укхаза да вай кергтера Ӏалама, исторически мах бараш: ЖӀайрахьа кхале, гӀалай комплексаш, заповедник «Аьрзи», къаьнара еза моттиг Тхьаба-Ерд», - аьлар ГалгӀайчен Кулгалхочо.

Кхетаче дийцар доалахьардар лорадарах, лоаман моттиг дегӀайоалайрах, цу юкье керда таронаш, иштта балха моттигаш, туристий наькъаш хьаххолларах. Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлас ше раьза

хилар белгалдир уж дешаш тахан федеральни даькъ тӀа дукхагӀа теркама юкьедоагӀаш хилара.

ГалгӀайче цу даькъ тӀа дика къахьегаш я: хьакхеллай лаьрхӀа йола экономически оагӀув, дегӀайоагӀаш я туризм, тоаеш латт гӀалаш, хьальеш я керда гӀишлош. Бакьда Кулгалхочо яхачох, лоархӀамае да из деррига а лоаман доазонаш хьаллоацаш деш хилар.

«ГалгӀайче хьадеш латтар дукха да. ЛаьрхӀа йола экономически оагӀув я болх беш, дегӀайоагӀаш я туризм, тоаеш

я гӀалаш, хьальеш я керда гӀишлош. Бакьда лоархӀамае да уж гӀишлош вай юкьара гӀулакх хилар, кхьча мехкашца цьхана лоаман доазонаш хьаллоацаш», - аьлар Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлас.

Техьара, ГалгӀайчен кулгалхочо баркал аьлар кхетаче вӀашагӀелларашта, иштта дика къамаьл хоттаденна моттиг нийсьяларах. «Баркал новкъосташта чулоацам болаш уж дешаш дувцарах, иштта кхетаче дӀахьочарна, цар тахан даьча къамаьла лоархӀамае майда кхолларах», - аьлар цо.

ГалгӀайчено дика толамаш доах, къаман проекташ кхоачашъече

Аьхенаькъан Марем

ГалгӀайчен Паччахьалкхен кхетачен доакъашхоша, хьалхарча вице-премьера Йовлой Мухьмада кулгал а деш, дийцар къаман проекташ кхоачашъеш хиларах. Проектташ еча офисо яхачох, къаман ялх проектах бола баргчӀоагӀам баьб 4,127 млрд сом, из да 98,15% лаьрхӀа хинначох.

Кассе гӀолла из кхоачашдарга диллача, из хул 2,962 млрд сом-70,45% юкьарча плана тӀара. Къаьстта белгала йоалаш я «Экологи», иштта «Пайда луш йола яхьеьнна экономика» яха оагӀонаш, цига дӀадахар да 100%. «Кагирхой, бераш» яхача проекта дика толамаш гойт - 78,7% (Россе гӀолла - 72,9%). Мехка дика кхоачашъеш я «ДӀаьха а дика а вахар» яха оагӀув (63,5%, мехка гӀолла йола процент хьайцача из яц 62,5% мара), иштта «Вахара таронаш» (71,4%, из я 67% духьала).

Техьаюсаш яц туризма оагӀув а. Из я 79,2%, мехка гӀолла юкьера дӀалаьрхӀача 33,1%.

Кхетаче дӀахьош вице-премьера белгалдир, шоай ханнахьа царга дӀадодар дӀа а дохийташ, уж кхоачашъеш хиларо

наьха вахара хьалаш тоадергхилар.

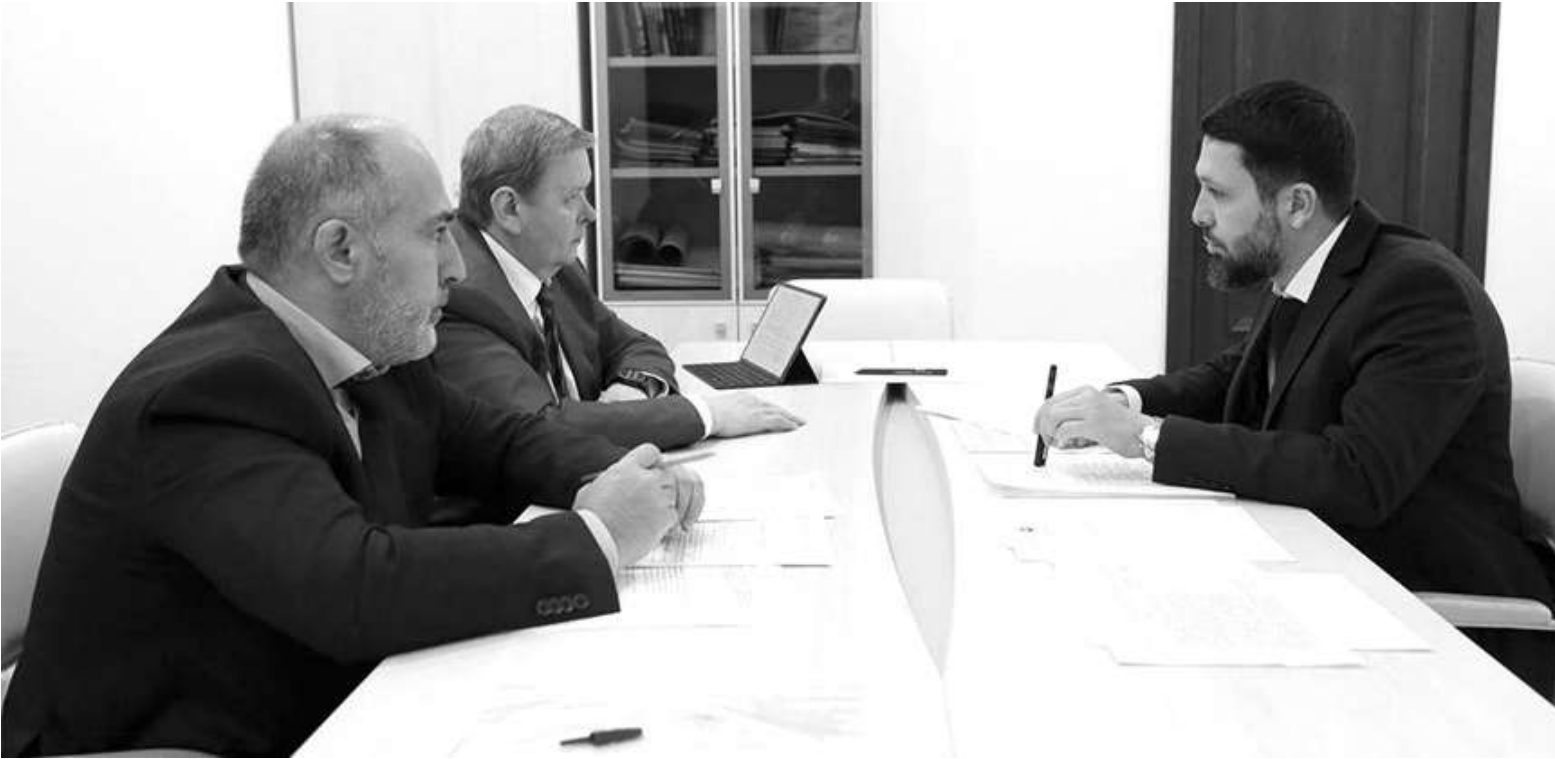
Республикан Кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-Ӏаьлас иштта белгалдир къаман проекташ лоархӀамае хилар:

«Вай дика хьальеш латт иш-

колаш, тоаеш латт берий бешамаш, наькъаш, унахцӀенон гӀишлош, юкьарлон доазонаш, иштта хьаллоац культуран проекташ. Болх дӀахьош ба массайолча оагӀорахьара, вайна гуш ба толам».

Галгайче хьалха латт, Къилбаседа Кавказе ЖКХ ахча банке гюлла дјалуча

Курсенакъан ИбрахИм

Галгайчен Паччахьалкхено кхетаче дјайихьар, республике карташка гюлла декхар дјадалара хетаяь. Вице-премьера Кукурхой Адама из хаттар дийцар РФ Центральни банка Кюлбехьен кертгерча урхаллен кулгалхочунца Эберенц Евгенеца, иштта Галгай Республикан Къаман банка отделене кулгалхочунца Ужахьа-

накъан Мухьмад-Бекаца, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага мехка Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Лоаттадеча хоамаша яхачох, Галгайче хьалхарча моттиге я Къилбаседа Кавказа федеральни куран глагюлла вахара-коммунальни хьалех дола ахча банке гюлла дјалуш хилара - 59,7%. Республикан туристически даькъ

тја, из хьал бляь процент чулоацаш да - еррига отелаш, гостиницаш хьайидеш я банкашка гюлла дјадохьийташ дола ахча.

Даьхача толамашка хьежжа доацаш, Кукурхой Адама белгалдир, дјахо а цу тайпара ахча дјалуш хилар дегјадоеде дезилга. Цо белгалдир терминалаш кхоачам боацаш хилар мах беча даькъ тја, базарашка, кхыча хьалаш лоаттадеча даькъ тја.

«Дјахо из хьал дикагја дегјадоедалара терминалаш дукхагја еза», - аьлар вице-премьера.

Кукурхой Адама иштта хьоахадир, кара ахча дја ца луча кепара декхараш такхар юкьедаккхара малан - бахархошта аттагја дола хьалаш хьакхоллар, тешаме хилийтар коммунальни хьалех бола мах дјабалар, иштта транспорта а туристически гулакхашта а билеташ эцар.

Бераш салага гюргда Калининграде

Аьхенакъан Марем

Лаьрххја йола тјема операцја дјахьош бейнача бјухой пхи бер гюргда Калининграде. Из чудоагјаш да «Турпалхой бераш» яхача проекта цхьан даькъа. «Боккха мохк. Доккха доттагјал» лаьрххја да ардара бетта 10-ча дийнахьа

дјадоеде.

Цига вахар чудоагјаш да мехкашта юкье-ра хьоашал дара. Иштта аькки Галгайче тјаэцаш хилар Калининградера кхувшбоагјараш, уж дар эшам хинна бераш. Каггийча берашта кийчъый лаьрххја йола программа,

цунна чудоагјаш да столицан исторически моттигашка бахар, шоай новкьосташца вјашагјкхетар хилар, иштта моттигерча културан тјехъале йовзар.

«Тешаш ва, цу навкьо берашта дукха хјама дагалоаттадерегда, цаг бола боккха дезал хилар хоалуш хургда, хјага бер терко йолаш

леладеш бола», - аьлар Галгайчен кулгалхочо Келаматанакъан Махьмуд-Іаьлас.

Ала деза, «Турпалхой бераш: Боккха мохк. Доккха доттагјал» мехкашта юкье-ра култура йовзара а, юкьарча глйгјан а, боацарех йолча саготон а белгало я.

Галгай мехка СВО бейнарий массане а сурташ вјашагјтохаргда

Гаьгенакъан Марина

Галгайче фотохроника хьаелларгья Украине дјахьоча тјем тја бейнача навха, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага «Къона эскар» яхача Еригроссийски берий-ондаргий тјема-патриотически болама зарбан болх лелабечо.

«Магјалбик-Шахьаре кхетаче хилар «Къона патриот» яхача тјема-патриотически кхетам балара, иштта кагирхой тјема гулакхага бахара йолча Центра

кулгалхочун Бохтаранакъан Мадинай, хьалхара республикански «Турпалхочун йиша» яха фотогойтам вјашагјбеллача Бохтаранакъан Лейлайца. Керттера къамаьл дар, массаболача тјема мугјарашка бейнача малача навха сурташ хьакхолларах. Хьалхара гойтама даькъа да 14 сурт чудоагјаш, цу юкье - кхоь Россе Турпал (венна)», - йоах хоамо.

Проект йистеяьлча, экспозици совгјата дјалургья республиканна, вай турпалхой дагалоаттабеш хилийтара.

Галгай мехка таьзет хилар, СВО бјухо Исмейла- накъан Хьамзат дјаволлаш

Курсенакъан ИбрахИм

Тјой-Юрта таьзет хилар, бјухо Исмейланакъан Хьамзат дјаволлаш, из велар турпал волаш, лаьрххјача операце тјема мугјарашка шийна хьалхашка лаьтта декхар дјизза кхоачашдеш.

Галгай Республикан Паччахьалкхен Председателя хьалхара гонча Йовлой Мухьмад, республикан Іаьдала викалаш баха хилар цига кодам бувца, венначун гаргара нах хьаллаца.

Галгай Республикан Кулгалхочо тјадиллача декхарах Исмейланакъан Хьамзата дезала новкьостал дир ахчанца.

Белгалдаккха деза, Галгай мехко вахаре эша гю лоаттаду бјухой дезалашта. Республикан Кулгалхочун амарах тјехъара тја новкьостал юкьедаккхад бјухой дезалаш хьаллацара, уж ба РФ герзашцарча низий мугјарашка тјема гулакха тјахьийхараш.

СВО бјухой берашта юкье, баскетболах йола яхь хилар Шолже

Гаьгенакъан Марина

Галгайчен Шолже, Лаьрххјача операце бјухой берашта юкье, яхь дјайихьар баскетболаца ювзаенна, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага из болх вјашагјбеллараша.

«Дика гулакх вахаре даьккхар яр «Даьхен лорабой» ганза Галгай филиала тоаба. Судхочун бокьонаш елар вахара хаттарех волча Гаппархой Мухьмад-Башира. Шолжерча №2 йолча юкьерча ишкола спортивни зале дјадоедалар сийрда ловзар, тайп-тайпара ха яьннача дешархошта юкье.

Тоабаш бекхтокхаме яр яхьаш дјахьоча, цудухьа котало а яккхар. Шоай говзал гойта безам хиларо бокьонцахьа бола кьовсам хьакхеллар, бургацах ловзаш», - аьлар хоамо.

«Баскетболах йола яхь лоархјаме я берашта юкье-ра бувзам чоагјбара, иштта ишкола йицлургјоаца моттиг цо хьакхоллаш хиларах», - аьлар Гаппархой Мухьмад-Башира.

Деррига а коталонна

«Бакъдолчоа тѐхья» яхача Палгѐйчен ганзо йоккха терко лоаттаю бѐухошта

Гьагенакъбан Марина

Вайна тахан латташ йолча атта йоацача хана, «Бакъдолчоа тѐхья» яхача СВО бѐухой дезалашта новкъостал лоаттадара йолча ганза, Палгѐй Республике гѐлла дѐахьу тайп-тайпара дика гѐулакхаш дара бола болх, дика дакъа лоац гулбеш а мухь дѐабохьийташ а; Россе кердача моттигашка бахача наха а бѐухошта а. Ганза кулгалхочо, Палгѐй Республикан Халкъа ганза моттигерча исполкома доакъашхочо Ховтанаъкъбан Рамзана дийцар «Сердало» газетага цу балхах, декхарех, толамех.

- Ганза керттера декхараш малагѐш да, мишта кхоачашду уж шун тоабо?

- «Бакъдолчоа тѐхья» яхача ганза керттера декхар да, бѐухошта новкъостал дар, царна хоалуш хургѐюлаш шоай Дакъхен йѐвхал, цун йоакхо. Цар хьашташ кхоачашдеш хиларо бѐухой дег чура

акъашхой хьаллацара, иштта цар дезалий хьашташ кхоачашдара. Оаха из бѐарчча дѐахьош бола цѐха болх санна лоархѐ: гуманитарни, вахара, психологически, иштта тѐма-технически новкъостал.

Тѐха тоабо, сѐиха терко еш, хѐлара кхайкарал, ше къѐаста хьожаш, кхоачашду; цу тѐхья тѐхона гу, карарча шера кѐимарса бетта Россе Президента Халкъа фронта кхетаче йѐлаш юкѐарлонна хьалхашка оттадѐа декхараш дика кхоачашдеш хилар.

Тѐхоай балха тѐхья оаха кхоачам биц алхха боламашца, оаха бокѐонца дола новкъостал лоаттаду. Бѐухошкара шоашкара а, иштта цар гаргарча нахагара а долча хоамаша таро лу оаха паччахьалкхен урхалленашца, федеральни йаьдала органиашца, иштта коммерчески органиашца цѐхьана дѐахьоча балха доахаш дола толамаш го.

- «Бакъдолчоа тѐхья» яхача ганз дѐакхухьийташ а гуманитарни новкъостал, Лаьрххѐлача

тѐхья белгалѐюолаш а «Бакъдолчоа тѐхья» яхача ганз, кхыча дукхача юкѐарлон органиашца-цейл. Цѐкъа хьалхагѐла кхайкарал доагѐла подразделенегара е бѐухочун дезалгара, дѐахо оаха вѐлашагѐдолл царна гѐло дара эшаш дола новкъостал. Из хила йиш а техника, бувзама хьалаш, беспилотникашта эшаш йѐла оатхалаш, генератораш, тѐабувха гѐирс е кхачан даараш. Масала, шоай аудио хоамаца бѐухоша дийхар, шоаш болча тѐма мугѐларашка дрѐнѐх лорабалара ювхаю гѐовталаш яйта, аьнна, цар лораву воагавѐргвоацаш; иштта йоккха доагамца болх беш йѐла генератор, молаш дола хий дахьийтар. Цу тайпара, из санна дола новкъостал геттара эшашдарех да. Цул совгѐла, ганза шийна тѐаэц уж хѐла маш йалашгьяр санна, уж цига дѐаяхьийтара болх. Цѐхьайолча хана шоаш СВО уж дѐаяхьа езаш а хул, из деррига тѐшаме дѐакхачийтара.

- Терко йѐй оаш СВО доакъашхой, де доацаш бейнарий, иштта тахан вайна юкѐера дѐабахача бѐухой берий вахара?

- Дѐадахача шера, Беза Паразар мархий бутт болаш «Бакъдолчоа тѐхья» яхача ганза теркаме долча 500 зламѐгача бѐра мерза совгѐлаш делар, тѐха органиашца административни гѐишлон дакъѐ тѐла, бѐухой бераш а ноаной а гѐадбугаш.

- Малагѐла болх бу оаш Палгѐйчен Росгварденца бувзаме долаш?

- «Бакъдолчоа тѐхья» яхача ганз массаза йѐйлла а бувзам лѐлабара; иштта хьалхарча миноташкара денз, кхайкарала духьала жоп луш а я. Цѐкъадале, тѐхо кийча да Палгѐй Республике гѐлла йолча Российски Федерацие къаман гварде Урхаллен бѐухошца а цар дезалашца а дувзадѐнна хьашт хьаллаца. Шѐллагѐладале, Ро-

сгварде новкъостал деш хиларах, тѐхога хьакхоач бѐухоех бола хоам, царна эшар фуд, цудухьа сѐиха вѐлашагѐдолл из хьал, иштта кхераме а доацаш из дѐадохьийт эшача моттиге. Тахан тѐха бувзам хилар чѐоагѐдаьд лаьрххѐлача соцамца, 2024 шѐра бѐкарга бетта денз. Цунна чѐоагѐлаш, тѐха таро хилар массехк оагѐорахьа цѐхьана болх дѐабахьа: гуманитарни новкъостал де, амалатѐма декхараш кхоачашдара пайдана йѐла оагѐонаш хьаллаца, кагирхошта тѐмапатриотически кхетам бала, хоамий-дѐшара болх лѐлабе, иштта СВО дакъѐ тѐла шоай амала декхараш кхоачашдеш бейнарий дагалоаттам бѐаьшеренашка бицбергбоацаш чѐоагѐбар.

Полице инарал-майора Буружанаъкъбан Ийсай Мѐкаила дика дакъа лоацаш хиларах, Палгѐй Республике гѐлла йѐла Росгварде Урхалле, тѐха фонда керттера доакъашхо хилар, цунца оаха дика кхетаду бѐухой а, цар дезал а хьаллаца безилга - из тѐха доакъашхо хинна йац, цо тѐхо тѐшшаме хьаллоац, Дакъхе лораш латтарашта новкъостал дара дола юкѐвара гѐулакх дѐахьоча дакъѐ тѐла.

- Хѐлана лаьрхѐлар оаш цу дакъѐ тѐла болх бе?

- Украинѐ лаьрххѐла йѐла тѐма операци дѐахьош, вай турпалхой, салтий, эпсараш белгалбоолаш хул эггара лакхара мах болча деналах дизаца гѐулакхашца; оагѐох оагѐув а тѐха, цѐхьана этта латаш ба уж вай берий, хѐлара вахархочун, берригача Россе бахача наьха машар лорабеш. Тѐха йиш яц юстара латта, вай кагѐйнах цу тѐма мугѐларашка латтача хана.

- Мѐл гуманитарни мухь бахьийтаб оаш СВО дѐайѐлаелча денз?

- Массежк шѐра болх беш, оаха дѐадахьийтад 20 миллион сома новкъостал, 50 тонн яхьийтар дѐадахача шѐра.

Палгѐй мехко, 2024 шѐра Россе еррига моттигаша санна дакъа лаьцар ВСУ чѐуьннача хана Курски областе бахача наха новкъостал дара. Оаха

гулдир 300 кг дулха даар (докъадаь а бийда а дулх) Курскерча вай бѐухошта.

«Бакъдолчоа тѐхья» яхача ганза «Деррига а Коталонна» яхача болама чѐоагѐлаш, 14 тонн дукхача хана ца талхаш лѐладе йиш йѐла даараш дахьийтар, уж гулдир Палгѐй Республике гѐлла йолча кхерамзлен Федеральни гѐулакха Урхаллен болхлоша.

Бѐухоша дѐадѐхачох, тѐма дакъѐ тѐлара хьал дикагѐла доьвара царна эшаш хул рацеш, иштта радиостанцеш. Бувзам хилча цар таро а шоайла дикагѐла хаза лоархѐламѐча дакъѐ тѐла, цунца цѐхьана сѐиха де дезар вѐлашагѐдолла. Цудухьа, Российски Федерацие герзашцарча низий Министерствон тѐма дакъѐ тѐларча командира кхайкарал даь хиларах, оаха дѐаяхьийтар цига 3 базови радиостанци. Йѐйца гѐирсаш дѐакхьаьчар «Цѐнтр» яхача эскара тоабан дакъѐ тѐла.

Из доацаш а, массахана санна гуманитарни мухь дѐабохьийт бѐухой болча 503-ча полка 58-ча эскара лаьрхѐла, из латт Запорожски областа Токмак оалача шахьаре.

Карарча шѐра Палгѐй Республикан чурча гѐулакхий Министерствос дѐаяхьийтар массахьа чакхѐюолаш йѐла йиь мотоцикл, йиь генератор, хьулаву цѐаралаш, иштта цѐхьаца тоадараш дара лаьрхѐла дола гѐирсаш. Из мухь лаьрхѐла ба, шоай тѐма декхар кхоачашдеш Донецка, Луганска, Херсонски, Запорожски дакъѐ тѐла латтача бѐухошта.

- Шун балха тѐла нийсденна хиннадий вѐлла, гуманитарни мухь цѐхьаьдолча бахьанѐх дѐа ца кхоачаш е цун новкъа чоалхане хьал этта?

Токмаке долхаш хиннар, дувцаргда аз. Хѐла аьнна фура шахьаре дѐакхоачашѐх, сѐиха гуманитарни мухь тѐабеттар КамАЗа тѐла тѐма мугѐларе из кхоачабѐраша. Украина оагѐорахьара беспилотник чѐухийцар, лѐлхаш бола гѐирс чу а болаш, из кхийтар машина, из тѐлѐра йѐоаеш. Ираза, сага хѐлама ца деш, чакхдаьлар из. Тѐма КамАЗ чѐоагѐла хилар, цудухьа гуманитарни мухь а

денал ураоттаду, фронта, бѐун юкѐвара бувзам чѐоагѐбу. Хьинар дарий а, «Бакъдолчоа тѐхья» яхача ганза болхлой а къахьѐгам чѐоагѐлаш ба Лаьрххѐла йолча операци до-

тѐма операци бѐухошта. Цу дакъѐ тѐла оаш бѐча балха керттердар фуд?

- Шѐко йѐоацаш, из болх дѐахьош ба тѐма мугѐларашка эшаш дар лоаттадара. Цу

«Сердало» хомагара

Ховтанаякъан Мухь-мада Рамзан ваьв 1982 шера Пригородни кхаленна чуйоагача Шолхе.

2013 шера цо яккхай ПалгIай паччахьалкхен университет, балха говзал - зоотехник.

Кхы а шу даьлча, цо яккхар ИнГУ юридически факультет.

Дий шу даьнначул тIехьагIа, Московски финансово-юридически университет даькь тIа экономически дешар деш цо.

02.2017 - 12.2017 - ПалгIай Республикан «Альянс» ООО керттера кулгалхо.

05.2018 - 08.2018 - ПалгIай Республикан Магас-Шахьара «Персонал» ООО юрист.

12.2023 - 07.2024 - зIамагIа вола лейтенант, «ПалгIай Республике ГIолла йолча Российски Федерацие кьаман гварде эскара вневедомственни охрана Урхаллен» юрисконсулт.

07.2024 шергара каррарча ханага кхачалца - ПалгIай Республике ГIолла йолча «Бакьдолчоа тIехьа» яхача СВО доакъашхой дезалашта новкьостал деча ганза керттера кулгалхо.

Безамца леладер: мукьа ха йолча хана, исабхьален литература дешар.

СовгIаташ: РФ герзаш-царча низий Министерствон тIема даькь тIарча командира баркал оалаш дайта кахат, Курски областе гуманитарни новкьостал даьварах;

Наькха тIа боаллабу седкьа «Халкьа фронт. Деррига а Коталонна!»;

«ПалгIай Республикан паччахьалкхен 100 шу» дызара майдилг;

ПалгIай Республикан Юкьарлон палато «Юкьарлонна болх дика лелабарах» енна майдилг.

хIама ца деш бисар. Запорожски областе водаш хьал чолхане хиннадале а, са таро хилар бIухошца кьамаьл де, цьхьадола хаттараш тахка.

Сона дагадоагIадох, диканца чакх ца доалаш хиннар а да. ДIадахача шера со терко лоаттагIа йолча кхела доакъашхочунца Хидиранаькъан Мухьмадаца араваьлар, гуманитарни новкьостал ийца Курски областе ваха. Тхона духьалвера Юкьарча халкьа фронта моттигерча исполкома кулгалхо Шумаков Сергей. Цу хана, «Халкьа фронта» болхлоша хIанзарчоа хьаяьча моттигашка нах кIалхарбоахаш боахкача хана, моастагIчун герз кхийтар Курски областа доазон тIарча цьхан машина. «Халкьа фронта» кагирхой оагIон гуманитарни новкьостала даькь тIара лор Николай Ковалев, иштта моттигерча исполкома координатор Соколов Давид цига байра. Краснодара волонтер Герашенко Федор, иштта краерча «Халкьа фронта» кулгалхочун гIонча чIоагIа човнаш хинна лозабир. Тхо, ПалгIайчен викалаш, цьха тамашийна хIама ца деш дийна дисар. МоллагIа халонаш нийсьяларах, оаха тхоай декхар кхоачашду дызза, кьаман а мехка а хьалхашка.

- **Сево лелабу из лоархIаме болх?**

-Из дукхача гIозарашца хоттаенна зIы санна ба. Хьалхарча арIагIа белгалдаккха деза, ПалгIай Республикан Кулгалхочун Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла хьалхашка оттадаьча декхарах бIухошта массайолча оагIорахьара новкьостал лоаттадеш хилар. Еригача министерствай, паччахьалкхен а юкьарлон а урхалленаша хьакхоллаш ба сатийса толам. ХIаьта моллагIа дола этта хьал хьаллоацаш хилар, Даьхе бахьан латташ хилар, вай боарам боацаш хиннад даим.

- **Рамзан, баркал хилда, тхона терко ярах. Аьгтув балбашун цу чоалханеча наькь тIа.**

Кердача лакхаленашка болхаш

Кхьаь бIухочо ПалгIайче гойтаргья, «Даьхен лорабой Кубке»

Гаьгенаькъан Марина

ШоллагIа шу да вай мехкахоша шоай физически низ, сатохалуш хилар, говзал гойта Халкьашта юкьерча «Даьхен лорабой Кубке» физкультуран яхьашка, уж дIахьош я лаьрхIаца тIема операце доакъашхошта юкье.

ДIадахача шера беррига доакъашхой Мухлой Михаил, Хьоашаланаькъан Абукар, Цечой Джамалейла, иштта Хазанаькъан Иаьла цу тайпарча яхьашка котбаьлар.

Гаргарча массехк дийнахьа из говзал эшаргья Зангенаькъан Исропила, Малсаганаькъан Салима, Сакхаланаькъан Темарлана. Цар шоай кьахьегамца боько яьккхар Нальчике дIахьош йолча цу яхьашка ПалгIайче даькь лоацаш хилийта. БIухоша дукха ха яр, цу даькь тIа кийчо еш,

кьахьега. Царна ловш даршоашта а иштта берригача мехка а дIагойта, ишттал чIоагIаца халонех чакхбаьнначул тIехьагIа а, лаьрхIаца лакхаленашка кхача шоай низ хилар.

Пабартой-Балкхарой Республикан гулььяьча тоабаша кийчо еча спортивни Центра тховна кIалха, СВО доакъашхоша кьовсам дIахьоргба хьалхале яккхара тIехьа истола тIарча теннисах, пауэрлифтингах, Iохайна вагIаш ловзача волейболах, хьежорга герз тохарах, иштта тIаьск кхоссар санна йолча яхьах. Программанна иштта чудоагIаш да спортивни урсаш деттар (могашал эшаеннаца, дегI дика лелаш доацача наха), бIаргашта хIама гуш боацарий спорт (пауэрлифтинг, истола тIара теннис).

Яхь дIахьош я Российски Федерацие «Даьхен лорабой» ганзо, РФ спорта Министер-

ствос, Россе параолимпийски комитето, иштта Пабартой-Балкхарой Республикан Паччахьалкхено хьаллоацаш.

Хьагучох, чаккхе гаргарIорташ гуш хургда мел чIоагIа новкьостал дир цу Кубко бIухошта наха юкьебала, шоаш заIапхой болаш бисачул тIехьагIа.

Шеко йоацаш, денал дола, унзара уйлаш тIехьаюташ, психологически даькь тIа шоай шеко хилар дIадаьккха, оамал чIоагIенна нах ба уж, из хьагойтад цар амал деча хана, шоай тIема декхар кхоачашдеш.

Цьхайолча хана могашал йолаш, эшаш мел дола хьаллаш долаш, вай доаду вахар лоадам боацача хIаман тIехьа. Кагирхоша масал эца деза тIема мугIарашка лаьтIача нахагара, шоашта хьалхашка латта декхараш дызза кхоачашдеш, шоай кердача таронех тешаш хьабоагIаца.

ЖIайрахьа кхале хьаелларгья, лоаман эггара лакхагIа йола Россе кагирхой моттиг

Гаьгенаькъан Марина

Балха гIулакха Селий Республике ваха волаш, ПалгIай Республикан кагирхой Комитета кулгалхочо Малсаганаькъан Адама дийцар, хоадам болаш, ЖIайрахьа кхале, эггара лакхагIа даькь тIа хургйола Россе кагирхой моттиг хьалла лаьрхIа хиларах.

«Лоаман хьаьша тIаэцара фусам» яхача проекта чудоагIаш, «Мехко кагирхошта лаьрхIа» яхача яхье, из моттиг тоаяра, эшачунца Iалашьара аьнна 13,05 млн сом хьахьождаьд. Из хьаллаьцад Федеральни кагирхой гIулакха йолча агентствос», аьлар хоамо.

Цун белгало я ший тайпара, из я 1000 метр совгIа цун лакхал хилар. Цул совгIа из хургья вай республикан лоаман даькь тIа хьалхара майда.

Тхоца кьамаьл даьчо яхачох, хьакхолла лаьрхIад ийилла лектори (онлайн-майда); дешара программашта, кхетаченашта йола «Лоаман Iадатий пхьалле»; «Кьаман даарий ноанала цIа», мерзача даарий говзанча хьехамашта лаьрхIа хургда из; топпарах гIирсаш дара йола

пхьоалле.

Цунца цьхана проектолу балха отгара керда таронаш, салолама ха дIаьхьара ЖIайрахьа кхален кагирхошта карагIдоалар гойта, иштта туристически оагIув дегIайоалаяра таро а луш.

ГалгIай мехка кхаь бетта 10 никъ тоабайб

Коазой Мадина

ГалгIай Республикан машина накъий Министерстве, кIимарса беттагара ардара беттага кхачалца, баьча балхах дийцар. «Вахара хьалаш» яхача къаман проекта чудоагIаш, цу боахамо шийна декхараш тIаййцар 12 машина никъ тоабе. Царех 10 йистебаьннаб.

Карарча шера тоаяьча лоархIамеча моттигех ба ши никъ: Наьсаре-Шолже, иштта Оалкам-ТIаргим-Чми. Царел совгIа, белгалдир Шолжа кхален Эбарга-Юрта, МагIалбика кхален СоагIапченна тIадолха накъаш.

«Накъий программанна чудоагIаш да карарча шера дукхагIа машинаш лела накъаш, дукхагIа наха тоаде яхаш дехараш даьраш. Кертера терко тIайохийт накъа кхерамзлен Iалашо яра. ЧIоагIа а дукха латтаргIолоаш а бола никъ Юбиллача; наь

къа такилгаш даьд, светофораш оттаяьй, накъа белгалонаш а яьй, гIашлой накъий оасаш дахийтад, гонахьара накъа оагIонаш чIоагIьяьй. Белгалде деза, уж дерри

га балхаш лаьрхIача ханал хьалха даь хилар, цо гIад а вуг», - аьлар ГалгIайчен машина накъий, транспорта министра Хаматхананакъан Батыра.

Белгалду, хIанз дIахьош ба 12 км Илдарха-ГIала-Яндаре машина никъ тоабара болх, иштта Илдарха-ГIалан тIий а тоадеш да.

ГалгIайчен водителашта новкъа лелара культура Юмаю

Гаьгенакъан Марина

Пачахьалкхен кхерамзлен инспекце, волонтераша новкъостал а деш, ГалгIайчен водителашта новкъа лелара бокьонаш лораяра культура Юмаю, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан лоIамхой тароний центра зарбан болх лелабеча Йовлой Самира.

«Ара хаоттам хувцабеначул тIехьагIа, из болам эшаш ба. Из дIахьош хилара бахьан да, водителий теркам новкъа лелара бокьонашта дукхагIа тIаозар. Хьехама балхага гIолла, болх вIашагIбеллараша хьалхадоккх, сиха цавахар лоархIаме долга», - аьлар хоамо.

Белгалду, из кхетаче еш яр президентски гранта Ганзага гIолла.

Граждански оборона штабо Шолже дIабихьар Юмадаьр шаьрдара болх

Гаьгенакъан Марина

ГалгIайчен Шолже дIабихьар граждански оборона штабо Юмадаьр шаьрдара болх, «Российски Федерацие доазон тIа таханарча хьалашка граждански оборона юкье-яккхар» яхача темах, яхаш, хоам «Сердало» газетага администраце зарбан болх лелабераша.

«Из дIахьош, чоалханеча хьала, цIера кхерамзлен комиссе доклад йийшар; нагахьа санна кхераме хьал этта моттиг хуле, доал дара даькъ тIа яьча кийчонах. Шолжа-Шахьара мэра Iумаранакъан Аслана, кхетачен керте латташ хиларах тарра, дIахьа дийкьар дIахо де дезар белгалдеш дола декхараш, штаба кхетаченаш дIахьоча юкья», - аьлар хоамо.

Цо белгалдир массадола цу балха доакьош кийча хила дезилга, царна бахархой юкье а кхувлаш.

ГалгIайче дакъа лоацаш я, «Кхерамзлен чарх» яхача ерригроссийски яхье

Коазой Мадина

Укх деношка Анапе «Смена» яхача ВДЦ даькъ тIа дIахьош я «Кхерамзлен чарх-2025» яха ЮИД конкурса финал. Цига

вай республика гойташ ба МагIалбика кхален №2 йолча юкьерча ишкола дешархой. Виь дешархо - ши йийиг, ши кIаьнк - дакъа лоацаш ба «Светофор» яхача тоабача.

ГалгIай Республикан дешара, Илман Министерствон зарбан болх лелабераша яхачох, вай къона инспектораша гойтаргда ПДД даькъ тIа шоаш Юмадаьр, ДТП хилча хьалхара

новкъостал дар, иштта кхьдар гойта дезаш ба уж.

Бераша малагIа толамаш даьхар вайна ховргда, ардара бетта 9-ча дийнахьа яхь чакхьялара лаьрххIа кхетаче йолаш.

Ший гѳулакх дезаш вар из

Галгѳай мехка дагавоагѳа, нах кхотабе ховш хинна, дика лор Байсаранаькъан Ювсап

Гаьлаханаькъан Адам

Байсаранаькъан Даламбака Ювсап цѳи дошоча алапашца язъьѳий, галгѳай лорий исторе оагѳонаш тѳа. Къабстта цун начѳал хиларах, цо из болх вѳашагѳболларах, дика болх беш я укх 30 шера «АнтиСПИД» яха республикански центр. Карарча шера говзача лора 65 шу даьнна хургдар.

Диъ шу да вайца Даламбака Ювсап воаца, бакъда цо кхелла никъ дѳахо а бахаш ба мехка, эггара вогѳ дола иммунодефицит оала лазар сага хургдоацаш къовсам лоаттабеча керттера моттиг дѳалоацаш.

Байсаранаькъан Даламбака Ювсап ваь хиннав 1966 шера лоаман лакхача моттиге уллача юрта Хьуле. Из хьалкхийнав боккхача дезала юкъе, шоайла тѳаоттар, гадаккхар, новкъостал дар керттера ѳадат лоархѳаш ѳолча фусаме. Уж керттера хилар цун оамал кхоллаш, сага лоархѳамера белгалонаш шийна чулоацаш. Саг а профессионал а хиларга диллача, из белгалвоалаш вар хьалхаоттарца, ший новкъосташта, гаргарча наха хьалхашка бехктокхаме хиларца. Цунна дика ховра нах вѳаший гаргабоалабе, толам боаккхаргобола оагѳонаш лаха.

Зѳамага волча хана денз, гучаьлар цун хьалхале лелаяра оамалаш, иштга дика дакъа лоацаш хилар массажолча вахара

оагѳонашка.

1982 шера из хилар ВЛКСМ доакъашхо. Ший лоѳам хиларах эскаре а вахар. Цига герзашщарча низашка цо яккхача хана, совгѳата делар наькх тѳа доакъаду седкъий: «Гварди», «СА дикагѳвар», «Дикагѳа вола парашютист». Цига цо караерзайир тѳема говзал - фегарча десанта бѳун бронетранспортѳерий ротан старшина.

Лора балхаца ший вахар дувзаде Байсаранаькъан Ювсапа лаьрхѳар 1987 шера. Из деша эттар Къилбаседа-Хѳирийчен паччахьалкхен лорий институте. Бакъда, ше хержа вуз чакъхьаккха езаш хул из Махачкале. 1992 шера хиннача хатарах, кхыбола галгѳай студенташ санна, из дѳа ца вахача валацар Селий мехкарча лорий институте. Цкъа хьалхагѳа «Педаитре» говзал ѳомайий, из тѳехьагѳа кийчо еш хилар «Хирурге» даькъ тѳа.

1996 шера, Галгѳайче хьакхеллар «АнтиСПИД» республикански центр, тѳехьагѳа цѳи тиллар цох СПИДаца, иштга кхыча инфекцей лазарашца къовсам лоаттабара профилактикан центр, аьнна. Кердача лорий гѳулакха кертте оттар тѳадиллар Байсаранаькъан Ювсапа. Из декхар цо тѳехдика кхоачаш а дир. Цига дѳадахийтар ший мел дола хьинар, лора начѳал. Цун дагахьа лаьттар дар, шийна дезаш долча галгѳай къаманна ма хулла из

лазар гаьнадаккхар. Лоацача хана «АнтиСПИД» Галгѳайче цѳихеза хилар, мехка из унзара лазар даржаргдоацаш, цу тѳа дукха болх беш хиларах.

Кѳезига сабар дича Даламбака Ювсапа езаелар психологи. Иштга хьинар долча цун тара а дар, ше цу оагѳорахьа хьагойта гѳерташ хилар, цудухьа из деша отт Москверча психоанализа институте «Психоаналитически психотерапи» яхача даькъ тѳа. Цо 2005 шера диссертаци язъю, психологически Илмай кандидат хул цох.

Цъха шу хьалха Даламбака Ювсапа беннабар наькх тѳа боаллабу седкъа - «Унахѳенон от-

личник».

Байсаранаькъан Ювсап вайцара къабстар 2021 шера. Из кѳалвисар цу хана корзагѳдаьнна хиннача корона-вирус оалача лазарах.

Цун валар чѳоагѳа хала хилар гаргарча наха санна, Галгѳайчен лор мел волчола, дукхача цун унахошта. Из белгалвоалаш вар наьха бала, лазар, царна эшар довзаш хиларца, из санна вола саг дуне мел латт ваьхача а цецвоалилга дацар, из иштга наха эшаш хиларах, оарцагѳвоагѳаш вар из царна, дукха дезар ший мохк, ший къам.

Галгѳайчен УПЧ цъхана нах тѳаэцарах боала пайда

Коазой Мадина

Сага бокъонех волча викала кхыча боахамий болхлошца цъхана нах тѳаэцаш хиларах, пайда боалаш хилар довза дукха хая. Цунна тешал деш да керда масал, «Галгѳай Республикан Цѳа вола хица ѳалашо яра оператор» ГУПа кулгалхочунца цъхана нах тѳаэцаш болча хана, Магѳалбика вахархо Бокъоний викал волча вена хилар, ший лоткъам бахьаш ше вахача Аьлданаькъан урамах хий цахиларах.

«Цу сага вахара-лоархѳамере хаттар кхоачашдеча новкъостал дир, водоканала викалаш цу моттиге вѳашагѳделлар хица ѳалашо яра хьал. Цу белгалъььча моттиге хий дѳакхоачаш хургдолаш, предприятее говзанчаша Серго Орджоникидзе цѳерагѳа шахьара паркагара Молодежни урамга кхаччалца, 96 метр керда хин турбаш чухькар. Цу тайпара Аьлданаькъан урамах лаьтта хицара хьал тоаделар», - аьлар Галгѳайчен УПЧ.

Хѳана езаелар Галгѳайчен берашта новкъа лелара бокъонаш?

Безаме ѳоаца лекцеш яц Би-бип яхача тамашаш кхоллача кхалсагеи Мухилг яхача кѳаьнкеи ѳовхьамаш ловзаеш болча ак-

тѳерий урока тѳа. Юхьанцарча классашка дагѳаца а, ишколе даха ха ѳоацача а берашца цар ѳомайир наькъал дехьавалара бокъ-

онаш, ловзара кеп ѳола урок дѳахьош, цу юкъе бокъонцаяраш санна светофораш, «зебраш» яр. Латта. Хьажа. Ладувгѳа.

Уйла е. Волле - уж я наькъа дехьавалара керттера бокъонаш.»

Доккхагѳа долча бераш-

та кхыйола урокеш елар, тайп-тайпара дола новкъа лоравалара хьалаш юкъедаахаш, сердал юхалуш долча хѳамаех пайда эцаш. Студенташта могадир смартфон чу наькъа бокъонаш ѳовзаргѳола дакъа юкъедахьар, цо дикагѳа таро лургъя уж ѳовза, лорая; иштга гойтар хоамий чулоацаш бола фильм, цига дика къоастадеш дар наькъ тѳа кхерамзле хургѳоацаш де дезар.

Цу тайпара кхетаченаш дѳахьу гурахьа «Кхерамзле дѳахьош» яхача социальни кампане шоллагѳа даькъа чуйоагѳаш, из кхоачашьеш я Россе МВД Паччахьалкхен автоинспекце «Наькъа кхерамзлен ѳалашо» яхача федеральни программ, «Вахара хьалаш» яхача къаман проекта чуйоагѳаш. Кампане массаболча доакъашхошта пайдане совгѳаташ делар - сердаллуш ѳола брелок, кога тѳа бувхабеча гѳирса тѳиргаш. Цар таро лургъя гѳашлой наькъ тѳа бѳаргаго, къабстта баьдеча хана, иштга ший могашал, вахар лораде! Лоралуш хила, теркамца хила наькъ тѳа!

Йовхал а йоакхо а

Галгай мехка боккхий нах дакъалабийцар цайца

Газданаькъан Ахьмад

Халкъашта юкьера боккхийча наьха ди дерригача дунен тла дезду ардара бетта 1-ча дийнахьа. Цу лоархамеча дено хьалхдоаккх вайна боккхий нах лархла безилга, царна терко е езилга. Уж ба вайна вахар деннараш, вай кхетамца хьалкхедаьраш, мах баь варгвоаца шоай вахара говзал вайна еннараш.

Цу денца вай къабстгача йовхалца баркал оалаш, дакъалабувц боккхий нах: вай даь-нана, даь-да, иштга наь-нана, наьна-да, да, нана, хьехархой. Цар хьабкъал, сатем, цар вайна лоятгяь терко вай вахаре тешшаме никъ хинна длаэйттай, хлаьта безам, новкъостал накъадоал, моллагла йола халонаш тлехьяюташ.

Галгайчен культуран ценошка, боккхийча наьха

Ди долаш, длайхьар кхетаченаш, уж хетаяь яр боккхийча наха. Цар программашта чудоагаш дар концерт, кхоллама сайренаш, гойтамаш, царех лаьрххла дола совглаташ хилар керда ноахал хьалкхедаьрашта.

Цай-концерт Дола-Коарча культуран Цагла длаьхош дукха нах гулбелар. Юмалуш боагача артисташа лекхар доккхагла долча ноахала лаьрхла илlesh, ашараш, зламагчар йицлургйоацаш йир из сайре, шоаш лаьрххла боккхийча наха кийчдаьча совглаташца.

Начлал дола Алероевглар Шамхан вар концерт длаьхош, цу культуран-салолама моттиге Юмавенна ва из а, цо хьадиьллар хоза цай, баркал оалача дешашца. Йоккхача терконца дийцар цо лоархамеча ден исторех.

Кхетачен программа тайп-тайпарча яхьашца кийчъяь,

йиза яр. Доакъашхой безамца юкьебаьлар могадеш хиннача концерта юкье дакъалаца. Эггара безамегла яр

«Малагла илии да» яха яхь, цига массехк мугларах яйза а яйза, цу композице ции малагла я хьаала дезаш дар. Кхы клеизигагла безаме доацаш дар «Хьаьса тлара ховлидовзалеш», цига доакъашхоша баьцадаарий хаттарашта жоп лора.

«Длаьхоачашге кюанолг» яха яхь халкъа хьабкъале дешаш ха дезаш яр. Концертни программа длаьхош хинначо хьалхара дешаш длаоалар, хлаьта доакъашхоша из шоашта довзачара длахо кхоачашдора, цунца хьагойташ культуран тлехьален мах бараш.

Кхоллама совглат хилар «Цхьоаглю» яхача вокальни кружока дешархоша гойтача цайга яьча кийчонах. Кьонача артисташа дег чу ювшаш йийшар байташ. Уж хетаяь яр боккхача безама, вай боккхийча наха.

Чакхьяьлар кхетаче без-

аме къамаьлаш деш, чай молаш, цлагла санна боккхийча наьха хоза баглар долаш.

Цайна программаца цхьана библиотеке длаьхош бар цу денна хетабаь «Шераш дладахар вахара новкъа дац!» яха книжкай гойтам. Цига го йиш яр библиотека ганза чуйоагла материалаш, уж хетаяь яр боккхийча наьха вахар длаьха хилиьтара. Гойташ хиннача книжкаш тла дувцар; мишта дергда вахар сийрдагла, дизагла; моллагла ха яьлча а.

Оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар дар, кагирхой вай къоаношца лерхам болаш хилиьтар, иштга цар хьашташта юкьярлон терко тлаозар. Цай лоархаме хилар шаьрра гойташ да, вай тайп-тайпара ноахалаш цаI болча лерхамца укхза тахан гулдалар, шоайла кхеташ уж хилар», - аьлар Дола-Коарча культуран Цен кул-

галхочо АлероевГар Билала.

Иштта дика цай д'адихьар Юкьерча Ачалкхе а. Цу кхетачен цй яр «Дохадергда кулгаш, д'адоахаргда хобораш». Цох бокшонца дола цай хилар, цу дийнахьа хоза кийчъяча культуран моттиге гулбенна хиннача бокхийча наха.

Кьонача артисташа-культуран Цен дешархоша кийчир сий долча хьашашта сийрда концертни программа. Д'аоалаш дар дег чу дусаш дола иллеш, халхараш дора, хьажархоша т'ехьа т'оараш а тохаш.

«Цай хилара хьал диза дар йовхалах, дега салоамах, - яхаш, дийцар Юкьерча Ачалкхен культура Цен кулгалхочо Тоачанакъан Беслана-Укхазы бийха хинна хьашший шоайла дагабовла а, кхоллама оаг'онашка хьажа а таро йолаш бар. Цу дийнахьа деррига гулакхаш юхатетта, духхьал дикачун мара уйла ца еш, салоам хилар бокхийча наха».

Кьаьстта болча хьашашта совг'аташ делар культуран Цен болхлоша, уж дар дагалоаттама совг'аташ. Кертера дакьа йистедаьлча, уж гулбелар чай мала, парг'ата йистхила, шоашта хетараш дувца.

Ловцаш даьхар бокхийча наха. Уж могаш а болаш, дукхача шерашка бахар дезаш.

Цу гуйран д'айхача деноший тайпара совг'ат дир Кердача Реданта бахархошта а. Моттигерча культуран Цаг'а гулбелар тайп-тайпарча ноахалий викалаш, цхьана цай дездир.

Хьашаша дика дакьа лоацар бе-беча яхьашка, викторинашка, безамца дагаухар халкьа багахбувцама дешаш, к'оанолгаш, дерига хетадаь дар бокхийча наха. Царна йоаг'аш байташ ешар сцена т'ара.

Кьаьстта йола моттиг д'алоацаш дар говзанча хьехамаш, уж д'адихьар моттигерча библиотеке. Кьонача доакъашхоша безамца хьакхеллар кьоаношта дола откриткаш, д'айхача дешашца уж дакьалабувцаш.

Из кхетаче в'ашаг'еллараша йоккха терко т'аяхийтар х'ара доакъашхо сапарг'атдаьнна хилийтара, цай д'лахьоча дийнахьа. Шоай арг'аг'а бокхийчар а дийцар кхувш йоаг'ача т'ехьенна вай ладаташ довзийташ дола кьамаьлаш, иштта хьехамаш а дир.

«Дег чура дакьалабувц беррига республикан бахархой, цу кьоаной Денца! - аьлар Кердача Реданта культуран Цен кулгалхочо Хоаной Марета.- Вай кьоаной могаш а дукхача шерашка бахар а лов. Даим дег'ацара низ д'а ца кьасташ, хьинар долаш, могаш, маьрша дахалда шо дукхача шерашка. Шун х'ара ди хилда безамах, иразах диза, шун дегаш дийлла хилда вахара кердача накъашта!»

Галг'айчен дешархой дакьа лоацаш хургба, «Седкьа» яхача олимпиаде

Коазой Мадина

Х'анз республикан дешархой таро йолаш ба дакьалаца, «Седкьа» яхача дукхача доакьоех латтача инженерий олимпиаде. Цу хьакьехьа барт'чоаг'о йир «Седкьа»

яхача МИО федеральни координатора викало Болотина Юляс, иштта Галг'ай Республика дешара, Илман министра Цхьорой Ахьмад-Башира, яхаш, дийцар «Сердало» газетага кхачьача хоамо.

Кхетаче д'лахьош, дийцар республикан ишколашка олимпиада в'ашаг'йолларах, д'аяхьарах дола кертера дешаш.

«Шин оаг'оно цхьана бувзам лелабеш, д'лахьош болча балха, Галг'айчен дешар-

хой инженерий олимпиаде дукхаг'а юкьебаха таро хургьа, вай нач'ал дола кагирхой технически Илма довзара т'акхувш хургболаш», - аьлар Галг'ай Республикан дешара, Илман Министерстве.

«Ишкол 21» дакьа лоацаш я, цхьана беча балха хетаяьча Иннополис оалача шахьара кхетачен юкье

Гаьгенакьан Марина

Галг'ай Республикан таьрахьашца дег'аахара Академе болхлоь дакьа лоацаш ба хургдолчоь отгаяьча цхьана беча балха плана хетаяьча сессе. Из еш я Иннополис оалача шахьаре, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цу деша-

ра моттига зарбан болх лелабераша.

«Робототехнически дакь т'а кердадар кхоллар, малаг'а болхе ховргдараш д'адеьх, малаг'а кепара д'адаьха деза дешар дийцар гулбеннараша. Уж хаттараш дувцара гулбир цхьан майдан т'а российский вузий,

хьалхале лелаерий-компаней болхлоь.

Галг'айчера цига дакьа лоацаш бар «Ишкол 21» яхача Магасерча Департамента кулгалхо Колой Руслан, иштта таьрахьашца дег'аахара Академе дешара программой Департамента кулгалхо Окунева Марина», - аьлар хоамо.

Тхоца кьамаьл даьчо яхачох, йоккха терко т'аяхийтар кхетаче таьрахий, инженерни говзала, иштта дешара, бизнеса бувзам хилара.

Чаккхе еш, цар лаьрх'ар федеральни дешара боарам кердабаккхара латкьаш хургйола оаг'ув кийчье.

ГалгІайчен СФР даькъ тІа, музей гойтам ба

Гаьгенаькъан Мартина

Укх деношка, ГалгІай Республике ГІолла йолча Россе Вахара ганза даькъ тІа музей гойтам хьабийллар, из хетаь ба вай мехка пенсионни Іалашон, социальни новкъостала исторен, яхаш, дийцар «Сердало» газетага СФР зарбан болх леабараша.

Из дагадехараша яхачох, цу тамашийнача оагІоно новкъостал дергда цу даькъа болхлошта карагІдаьннар, цун истори лораде, дІахо дика гІулакхаш дІадахьара тІахьехаргба болхлой а хьаьший а. Укхза го йиш я пенсионни темах дола книжкаш, сурташ тІадола альбомаш, буклеташ, сийлен грамоташ, кубкаш, цар хьагойт коллектива спортивни толамаш.

Керда экспозици ГІо деш я ГалгІайчен пенсионни, социальни Іалашон болх беча даькъе. Цул совгІа, цо таро лу дикагІа довза урхалле дегІакхувлара керттера наькъаш.

Къаман бІаьшерен мах бараш

Лоаме тоаеш латт Кежни (Гирети) яха гІалай моттиг

Гаьгенаькъан Мартина

Цихезача гІалаш меттауттаеча Султиганаькъан Рамазана дукха къаьнара еза моттигаш, иштта Европан гІалаш меттауттаьй, хІанз из пайда ба хьаш ва ГалгІайченна.

Карарча хана, «Техьале» яхача тІоговзанчий-меттауттаярхой Ишкола тоабача, иштта Е. Крупнова Археологически центраца цьхана, цо ший низ тІабахийтар Гирети яха исторически гІалай моттиг тоаяра.

Султиганаькъан, Тиймарзанаькъан тайпай викалаша нов-

къостал деш, тохкамаш дара а меттауттаяра а болх дІахьош ба цига, цун куц хІанз кердаьлар.

Рамзана яхачох, цу гІулакха оарцагІа мел ваьннача сага дег чура кхетадеш хиларах, из мел лоархІаме болх ба, халонаш башха хоалуш а яц.

Говзанчаша дика кхетаду бІаьшерен истори гІалгІаша кІоаргга лоархІаш хилар, уж кийча ба моллагІа йола халонаш юхатоха, уж гІалаш йоха-ергІоацаш воча наха.

«Тохкама болх дІахьош, тоабанна хоаделар цу даькъ тІа тамашийна тайпан нах дІабехка

боакха кашамаш хилар, бусалба дин тІаэцалехь хьалхарча ханашкара вай деношка кхаччалца, уж шоаш ма дарра да, башха хувца ца луш. Цецвоаккхаш да уж тахан цу хьале хилар. Маьлхара кашамаш, лаяттан тІера а кІалхара а дараш кулг тоханза да, из вайна бола керда тІахьехам ба», - йоах археолога Мадуров Дмитре.

Гучаяьнна гІишлош дІаязъяро, цьхан оагІорахьа уж лорайир. Бакьда уж тоаеш боакхараш сагувсаш ба наьха сахетам хиларга, уж хьа а даьста, шоашкара цу чура хьал довза, тахка ца оттарга.

Гирете яхача гІалай комплексо тешал ду гІалгІай къаме даьй чІоагІа сий деш, уж лоархІаш хилара. Тахан а мехка культуран мах бараш совдаха хьожаш ба къаман нах.

ТІой-Юртарча №4 йолча ишкола музей, дикагІчарех лоархІаш я

Іалой Муса

«ЦаІ йолча Россе» хьежар дешара моттигий музей ялхлагІча яхьага, «Хар, диццадара», яхаш, цїи тилла яр из.

Яхье хьадера 2,3 эзар совгІа даькъа лаца ловрий дехар, уж дар 82 мехкара, цу юкье 44 вуза музейшкара.

Яхьан тІехьарча жІака тІа

яьлар 169 музей, царех 92 котьяьлар «ДикагІа йола шахьара музей» яхача даькъ тІа. «ДикагІа йола юртарча музей» яхача даькъ тІа даькъа лаьцар ТІой-Юртарча №4 йолча ишкола музея, цига

я «Оаха лораду Даьхен истори» яха ишколан музей.

Ишкола дешархоша, дезала архивашкара каьхаташ хиларах кийчбир гойтам, из бар Сийлахь-боккхача Даьймехка тІема юкье даькъа лаьцача ТІой-Юртарча бІухоех дувцаш, цу юкье дувцар Россе Турпалхох Оздой Ахмада Мурадах. Цун цїи лелаш я кьонача эскархой тоаба.

Цу тайпара кхелахоша дІабихьача мах бара балхо ТІой-Юртарча №4 йола юкьера ишкола дикагІчарех лаьрхІар. Котбаьннарашта Диплом денна Іергдац, царна 500 эзар сом а

лургда.

«Тха тоаба доаккхал деш я, яхьан балха цу тайпара лакха мах оттабараш, Сийлахьча Коталон 80 шу дизача шера. Уж мо йола яхьаш дІахьош хиларо таро лу, исторически тІехьале Юмаяра бераш юкьеоза, дІадахача шерашка халонашта духьаллаьт-тата турпалхой сий лораде», - аьлар ТІой-Юртарча №4 йолча ишкола кулгалхоцо Манкенаькъан Умат-Гире Йоакьапа.

Белгалду, 2018-2025 шерашка «Исторически дагалоаттам» яхача партпроектах дІайихьар ялх ерригроссийски дешара моттига музейшта юкьера яхь, темаш яр мехктохкамца, таьрахьашца, лахара-тахкарца, Сийлахь-боккхача тІемца, лаьрхІача операцеца ювзаенна.

Карарча шера «Хар, диццадара» яха яхь хетаяь яр Сийлахь-боккхача Даьймехка тІема 1941-1945 шерашка Іазапел хиннарий, концлагерашка баькарий, тыла къахьегамхой дагалоаттама, иштта царна карагІдаьннараш дешархошта дикагІа довзийтара.

Кадра тӱхьашкара гур

Видеоператора Ховтанакъан Адама лакхью ший профессионални говзал

Абхенакъан Марем

Видео дакъ тӱара болх атта хеталу, бакъда кадра тӱхьашка дусаш дола хьал чоалхана, унзара, атта доацаш да.

Ховтанакъан Адама болх бу «Магас» яхача къаман телерадиокомпане, цо дӱаязду хьоалчагӱаш, хӱама нахалдоакхаш йола роликаш. «Сердало» газета интервью луш, цо дийцар ший къахьегега навкъах, хӱама дӱаяздеча хана нийслучарех, иштга хӱара из хьал мел нийслуча хана, цо професеникъ бӱахьий беш хиларах.

- Адам, хӱана хержар Ia къаьстга из болх?

- Видеодакъ тӱара болх, сона хьакхеллача санна ба, юкьерча классашка со вагӱаца хана денз, из безаш вар со. Се тайп-тайпарча фильмашка хьожача хана; аз уйла йора мишта даьккхад-хьогӱ цар из, яхаш. Ха безам хулар са массаза цьа сурт юадоаккхаш мел болх бе бийзар из фильм доаккхачар. Лоархӱама хетар сона фильмашка хьожаш санна, из мишта хьакхеллад ха а. Тӱхьагӱа чоалхане йоацаца цӱагӱарча компьютер тӱа со хьожар роликаш е, дакъа лоацаш вар дешара яхьашка монтаж яра дакъ тӱа.

Са уйла яр, камера объективага гӱолла дӱагойта сайна дуне мишта гу. Студент хинначул тӱхьагӱа аз сайна массехк дикагӱа йола техника ийцар, хьалхара гӱа баккха волавелар цу дакъ тӱа.

- Дукха ха йий Ia видеоператора болх лелабу?

- Цу дакъ тӱа аз болх бу ворхӱ шу хургда. Хӱанз юахьажача, ала йиш йолаш да, из болх иштга атта бац, юстара дӱаэтта

хьожача хеталучох тара бац. Видеоператора оагӱорахьара дӱадехар дукхагӱа да цига. Из чоагӱа терко тӱахьийта езаш болх ба. Со телевидене балха эттар 2018-ча шера, болх беш а ца беш а ханаш яькхар, цьац-ца долча бахьанех бита безаш а хулар. Бакъда, 2024 шера денз, со юаха а вай къаман телевидене ва.

- Мишта Юмавелар хьо съемкаш яха? Хье Юмавелар е цьаннахьа дийшар Ia?

- Цьан оагӱорахьа со-се Юмавелар. Дукхагӱа балха говзал йолча наха из мишта бу хьожар со, Юмалора цу урокх: мишта кийчье еза камера, мишта вӱашагӱоаккх, ара хаоттам хувцабелча фу эшаш хул, мишта нийса дӱаязбе беза нах. Се цу дакъ тӱа дикагӱа кхета волавелча, со камера бейолла эттар.

- Фуд дукхагӱа дезар, эггара дикагӱа хетар: видеодакъ тӱа, иштга ТВ оператора болх беш?

- Хӱара дӱа мел вода моттиг - из керда сурт а керда нах а ба, керда довзар а да, балха говзал а я. Хьа болх дӱабеха тарлу доазол а, мехка а арахьа. Цо таро лу хьона массанахьа хила, хье наха юкьера вовзаш хилара хьал доаржаде. Телевидене а иштга да. Республикан массайолча миингашка ва хьо, региона лоархӱама йола оагӱонаш дӱаязью - чоагӱа гӱагӱане е гетара сакьердаме йола. Дезаш хул цу моттигашка, керда техника дика Юмаь хилар. Цо лу хоадам бола, нийса, эшаш дола сурт. Кхы а цу дакъ тӱа сона дика хетар да, цьхатарра болх беш бола оператораш цахилар. Оаха тхоайла екь балха говзал, монтаж еча хана малагӱа оагӱонаш лелае еза, камера мишта оттае еза. Къаьстга

ме озаш хиларах. Къаьстга бола теркам тӱабахийтар кагирхошта новкъостал лоттадеш йолча моттигаш-

балха говзал лакха йолча оператора из хьехаш хилча, дукха хӱама хьаэца таро хул.

- Малагӱа керттера декхараш да ТВ оператора?

- Телеоператора декхараш да дикал лакха йола сурт а, иштга оаз а хилийтар. Оператор довзаш хила веза монтажа гӱулакх, хьожача хана корреспондент хьахозаш веце а, хьожаш волчо кхетадергдолаш хила деза дувцар духхьал суртах.

- Фуд хьона эггара чоалханегӱа дар видеодакъ тӱа?

- Дикка чоалханегӱа дар да, нахаца болх бар. Цьхабараш цьхаккха тайпара камера езаш бац, эхь хеташ хул. Из вай мехка геттара тара хӱама да. 70% нах шоаш гойта безам болаш бац. Чоагӱа хала да лаха, камера хьалха къамаьл де безам бараш. Масала, нагахьа санна из социальни хатгар дале, из саг лохаш сахьаташ доаде деза.

Дукха хӱама тийша да арарча хаоттамах. Оператор ютӱаделхаш догӱа дале, чоагӱа лоа доагӱе, йовхал латте, е мух

хьокхе болх бе безаш ва. Шахьара дакъ тӱа а я оператора шийна ма хетта болх бе таро ца луш йола моттигаш: машений тата, шоай фу де деза цаховш бола нах. Оператор чоагӱа сатохаш хила веза.

Барчча видеодакъ тӱара хьал хьаййцача, укхаза эггара халагӱа, хьоца къамаьл де эттар ший фу де деза цаховш хилар. Цьхайолча хана чоагӱа хала да цу сага хьалхадаккха, цо ший керта чу лоттадеш дола сурт камеро доакхаш цахилар.

- Малагӱаш да хьа тамашийна истореш, хьай балхаца дувзадена?

- Цька тхо дахар «Орӱел и решка» яхачун тара йола передача яккха Дербенте. Соца бар са балха новкъостий, «Магас» НТРК корреспонденташ. Тхо передача йоаккхаш дар форда йисте. Са безам бар берда йистешка хьаухаш йола талгӱеш яха. Кхеран тӱа эттар со, бакъда соца хиннача новкъоста сона хьалхадаьккхар, уж чоагӱа шаьра долга, аз ла ца дувгӱаш дитар. Шин кхера тӱа латтар со, царна юкье дикка юкь яр.

Тӱайоагӱаш яр талгӱи, са ког лайжар. Царна юкье чувезар со, бакъда, дего хьалхадаккхарах, кулгаш айдиар аз камера тӱоада ца яйта. Со, веррига тӱаьда волаш, араваьлар; бакъда камера екьа йисар. Соца хиннараша дукха ха яьккхар сох белаш.

- Кхы фу нийсденнад хьа балха, хьона хетгача тайпара доацаш?

- Хӱама дӱаязде вахача касткаста цьхьаца хӱама нийслу, цьхайолча хана вай къаман ладаташца дувзадена а хул из. Боккхагӱа бола нах чоагӱа шоай тайпара хул цу хьоалчагӱашка. Хала хул уж дӱакхетабе, кӱеззига шортагӱа хила безилга, камера тӱа лоархӱама сурт доаккхаш хилча. Цька нийсделар, со а воацаш, замелча баха. Цьхьан ах сахьата машинага хьежа дезаш хилар, бакъда цу юкьа деррига керттердар чакхдаьннадар: нускал машина чу а хоадаь, юаха цӱенгахьа кхоачаш дар тхо. Дукхача хьоалчагӱашка долаш да, берригаш а сиклуш, цар теркалдац, оператора болх дукхагӱа ха езаш хилар.

Унзара моттигаш а нийсеннай. Тхо дахар лоамашка репортаж яккха, вай гӱалашта тӱадолха навкъаш дувцаш. Цьхьан юкьа тхона хоаделар баьца тӱа чан лараш йолга, мӱараш чуахийта. Аз аьлар: «Юхадерза вай, сона гу уж лараш керда хилар».

Оаха дукха уйла йир: кхы болх ца беш юахийрзача дар-хьогӱ бакьахьа; е, унзара яле а, дӱаходахача. Юхадерза лаьрхӱар оаха цӱенгахьа.

- Баркал хьона, пайда луш дола къамаьл соца дарах. Аьт-тув хилба хьа балха тӱа!

Кхувш боагӱараша бокьонаш телхаергӱоацаш, хьехама болх бу царца

Гаьгенакъан Марина

Палгӱай Республикан кагирхой гӱулакхех йолча комитето лаьрхӱаца, юкьерча дешара моттигашка хьехама болх дӱахьу, кхувш боагӱарашта юкье бокьонаш телхаяра хьал тоаде дагахьа, яхаш, хоам бу «Сердало» газетата Палгӱай Республикан КДМ зарбан болх лелабераша.

«Студентий бокьонаш лораярах бола кхетам лакхара, кагирхой гӱулакхех йола комитет яха хилар массехк колледже. Цо хоадам боллаш дийцар берашта, кхувшбоагӱарашта юкье бокьонаш телхаеш йола моттигаш нийслуш хиларах, цу гӱулакхех административни е уголовни бехктокха-

та. Говзанчаша дийцар законаш мишта лораде деза, ший мехка дика вахархо хилара де дезар фуд», - йоах

хоамо. «Цу тайпара хьехам болх дӱабахьарах, ший ханнахьа кагирхош-

ка хоам дӱакхачийта таро хул, бераш нийсача навкъ тӱа даха», - аьлар кхетаче вӱашагӱеллараша.

Миштай дешара шера юхьиг?

Сайгара ийца интервью

Гарчакханаькъан Сали

Цкъа мехка арадувлаш дола газет дешаш вагӀаш, са бӀарг тӀаэттар Задорнов Михаил яхача йоазонхочо ше-шийна еннача интервьюна. Цо яхачох, шириача заман духлохамхоша (философаша) деш хиннад цу тайпара йоазош. Из жанр кӀеззига мукъагӀа йоаржае лаьрхӀад аз а, таханарча ишколан хъалах, дешарах дувцаш.

- Хьо ишколе болх беш вола 30 шу ха ма ийи, фу хувцаденнад вай халкъа дешарца цу юкъа?

- Хьалха хиннача дешараи таханарчоаи юкъе латгани сагалени юкъе мо йоккха юкъ йоалл. Къаьстта из дувцаденна да ишколай дукхалца а цар таронашца а, цар дешара луча паргӀатонца а. Со болх бе дӀаволалуча (1980) хана хиннача Навсарен кхален ишколаех (дукхагӀчарех) хӀанз кхера а бисабац. Массанахъа хьалгъий керда ишколаш, къаьнаръяраш, йовзаргӀоацаш, хувцаеннай, тоаяьй, заман кердача архитектуран куца тӀа югаш. Сурхо тӀарча №2 йолча ишколера дӀабалабелар са къаьнегама никъ, цу хана юрта ши ишкол мара яцар: цхьоалагӀеи шоллагӀеи. Уж а дукха безам тӀабодаш яьйцар гӀишлонхоша. Цу хана керда я оалаш хиннача шоллагӀча ишколера классаш вӀалла тара яцар таханарчарна. Уйчен йоахалла классашка чувуга наӀараш, даьсса пенаш мара гуш хӀама хилацар. Классаш шоаш а дукха дог айлуьргдолаш яцар, таханарча дешархошта отарашта е кхийнашта тара хета мегар уж. Баьде яр. Лампаш а кхоачам боллаш сердал луш яцар, къаьстта улг долча оагӀорахъа. Цар чу лерттӀа болх беш яцар спортзалаш. Хьалхарча ишколера спортзал кьайла латтар, кхокхарча блехъьа, из цӀенхаштта тоае езаш яр. ШоллагӀча ишколечра зале Ӏан юкъе температура 10-15 градусал лакхагӀа хилацар. ХӀаьта цу тайпарча хьало лазараш кхолла тарлора. Цудухъа, цар чу хьо чувӀалча, го йиш яр полгош тӀаювхаш, кийнаш тухкаш, волейболах ловзаш боакха нах. Программага хьежжа, ший хила езача беса урок яла таро яцар цар чу, спортвени барзкъа дувхаш ловзаш саг вовнзар сона бӀарчча шера.

Актови залаш-м цига вӀалла я а яцар. Цхьадола доккха цӀайш дездеш йола моттигаш спортвени залашка, ишколан коа е уйча еш нийслора. ПӀалий тӀара ишколеш а яцар цу гӀаулакха дикагӀа я ала йиш йолаш. ДагадоагӀа, Навсарерча №1 йолча ишколе Шолжа-ПӀалий тӀара вай гӀорбаьнна йоазонхой баькка хинна. Царца вар Янданаькъан Жамалда, Боканаькъан Ахьмад, Пхьилекьонгий Махьмад-Саид, Ведажанаькъан Ахьмад, Гаьге-

наькъан Гирихан. Спортвени зале классашкара гӀандаш чу а дихъа, хьадир из вӀашагӀкхетар.

ХӀанз (из-м цецвала а мегаргволаш хӀама да) Сурхо тӀа пхий ишкол я. Царех моллагӀа хьаьце, дешара мел эша хьалаш да. СапаргӀата классаш, чулатташ йола бӀарг хьоаста мебель, йоккха библиотекаш, лакхача боарам тӀа цӀай, вӀашагӀкхетар, сайре дӀаяхъа таро луш йола актови зал, чулатташ къамаьл дӀахозийташ дола чоалхане гӀирсаш а долаш. Мел воккха, веза хьаьша варах, кхоллама йоккха тоабаш концерт дахъаш яхкарах, уж чуйаха эхъ хетаргдоацаш я актови залаш. Еригача ишколан дай-ноаной цкъа Юховшабе таро йолаш; йоккха а, сийрда а, кердача хьисапера гӀандаш оттадаь, сцена яь я уж. Цига чудолхача берий дегаш делаш хул, из фусам еза а хоза а хеташ. Классашка латта мебель а бера ханага хьежжа я, зламагӀбарашта лоха истолаш гӀандаш, бесаш дола мебель оттаяьй, боккхагӀбарашта а цар ханашка хьежжа Ӏалашгъьий, классашка латт компьютераш, киножеташка хьажа таро луш йола экранаш, интерактивни улгаш, хӀара Ӏилман чулоацамга хьежжа из Юмаде гӀо деш дола гӀирсаш. Ишколан кулгалхой хӀаране ший къаьстта кабинет я. Хьалха, къаьнарча ишколашка, директор а, завуч а, кхетама балхах вола директора гӀонча а шоай къаьстта балха моттигаш йолаш хилацар. Лора кабинет-м гӀанахъа а гуцар цу хана, ишколашка лораш вӀалла ба а бацар. Переменах салаӀа арадаьннача берашта долада, дӀаовтта, Юховша моттигаш я. ДикагӀа йола гӀишлон материалаш я ишколаш хьаеш дӀахийтараш. Цудухъа ингали санна къаьга я уж чухъара а араьхара а.

- Ишколаш-м керда ма ийи, цар чу хьехаш бола хьехархой кхоачам боллаш а шоай балха говзал лакхача боарам тӀа йолаш а нах бий?

- Дукха хӀама тийша да хьехархой говзалах. Кертердараш пенаш дац, цар чура хьаькъалаш а долаш, дика дийша а болаш арабоала кагирхой ба. Царех тийша я вай кхоане, къаман вахар, республикан дегӀаахар, керда хьалаш кхоллар, иштта кхы дӀахо а. Цудухъа царна хьехаш бола нах массайолча оагӀорахъара дегӀабаькка, дукха хӀама ховш, шоай болх кӀоарггачара бовзаш хила беза. Со болх бе дӀаволалуча хана, вай ишколашка тоьаш бацар дийша бола физикаш, химикаш, математикаш, биологаш, географаш, историкаш, кхыбараш. Урокаш дӀалуш нах-м болаш бар, бакъда цу гӀулакха эшаш дола дешар дийша бацар царех дуккхабараш. Цхьачар медуцилице яьккхаяр, уж хими хьехаш бар; филологаша хьеха тарлора географи, ишкол яьккхачул тӀехьагӀа юхъанцарча клас-

сашка хьеха йоагӀар берашка йийи, кхы а масагӀа дар уж. Цхьабола хьехархой араьхара тӀабаькка, кхыча къамех хулар. Доазол араьхара метташ вӀалла Юмадеш дацар юрташкарча ишколашка. ХӀанз из гӀулакх овлангара хувцаденнад. Ишколашка баьккаб къонача ноахалех бола хьехархой, царех цхьабараш шоаш дешаш хиннача ишколашка болх беш ба. Укхаза хьоахае лов Сурхо тӀара 9 шера деша ишкол. Цига дешаш хиннача дешархоех мехка эшаш бола болхлой хьахиннаб, хӀанз а хьахулаш латт. Университет а яьккха, шоай ишколе къаьнега юхаенай Исмейланаькъан ши йиша Миланаи ПаьгӀамати. Юхъанцарча классашка хьехаш бола дика хьехархой хьахиннаб царех. Цар 4 шера кхедаь бераш дукха хӀама ховш а дика кийчдаь а хул. Иштта шоай ишколе юхабаьккаб укхаза дийша Исмейланаькъан Хьаваи Залинаи. Хьалхаръяр эрсий мотти литературеи хьехаш я, шоллагӀъяр – хими. Къонача ноахалах я истори хьехаш йола Албохчанаькъан Ӏашат, ингалисий мотт хьехаш йола Овшанаькъан Милана, гӀалгӀай мотт хьехаш йола Овшанаькъан Макка, уж а берригаш лакхара дешараш дийша ба.

Царна уллуьв къа а хьегаш, эшшача хьехам бала, цаховр хьалхадаккха кийча болаш, хьабоагӀа къаьнагӀа бола хьехархой а. Вешта аьлча, ишколашка чӀоагӀденна дӀаэттад тайп-тайпарча ноахалашта юкъера гӀулакх, бувзамаш. Царех шоай белггала пайда а боал. Къонабараш, боккхагӀчарна бӀарахъежаш, Юмалу берашцара бакъаьхара юкъамоттиг лелае, Ӏилмаш хьехара наькъаш кӀоарггӀа доьза, даьшца-ноаноща болх бе, тайп-тайпара кхетаченаш кийчъе, кердадараш урокашта юкъекхувла.

- Иштта хьалаш хьаькхелла хилча, дӀахьехаш бола хьехархой дика хилча, из кхетадеш дий бераш шоаш, деша гӀерттий ераш?

- Цу даькъе хулаш дола хувцамаш геттара мекъа хул. Деррига бераш дешаш дац, хӀама Юмаде ловш дац ала йиш яц. ХӀана аьлча царна юкъе ба гӀомара юкъера кораду дошо фийгаш санна бола дешархой. Укхаза айса тамаш яь цхьа масал доаладе безам ба са. Аз болх беча йӀаьхача заман чухъа (цхьан ишколе 28 шу), «Къоастора Ъ, Ъ хьаракаш; йиш хоадора Ъ хьарак» яхача диктантах «5» яха оценка яьккха бер укх шера мара хиннадац са пхелагӀча классе. Йиш а, кхоьаш а, шиаш а, кхыметтел цаӀаш а йоахар цох бераша, амма пхий яьккха могаш саг хилацар. Е Ъ хьарак ца доагӀача яздора, е Ъ хьаракаца гӀалаташ дора, е зама (запятай) Ю ца оттаеш ютар. Укх шера 5 «а» классе ягӀача Хучбаранаькъан Сахар яхача йийига цецваьккхар со, цунца цхьана

гӀад а вигар. Аз цу ишколе болх беча 28 шера из йийи мара хиннац цу диктантах пхий яьккха могаш. Цу масало хьагойт цхьадола бераш хӀаман хьисап долаш, деша могаш а безам болаш а хилар.

Цу классерча дешархоша, иштта толамаш доахаш, Юмайир литературах дагахъа Юмае енна «ГӀалгӀай гимн». Лоацача хана из Юмаяь, хьаювца ховш вар иттеш саг. Къаьсткъаьста царех хӀаране из хьаийдацчул тӀехьагӀа, уж берригаш вӀашагӀтеша, илле хьисапе дӀаалийтача, тамашийна хоза оазаш йола хор хилар цох. Классо тӀоараш тохаш, чакхъаьлар из моттиг.

Цу масалаша хьагойт, цхьадолча бераша шоаш ишколе сенна ух дика кхетадеш хилар; амма, хала хете а, массанех ала йиш яц из. ХӀанз а болаш ба дешарца цӀенхаштта уйла йоацараш. Юхъанца, дешара шу долалуш, аз берашка аьннад, айса хьехача классашка малагӀа кхо хӀама хила йиш яц; хьалхардар – урокашта тӀехьабисар; шоллагӀдар – книжка, тетрадь доацаш хьаахар; кхоалагӀдар – урокаш ца Юмаеш, шиаш яхар. Уж хӀамаш кхетадеш дукхагӀа ба, хӀаьта а хувцабала ловш боацараш а дӀабаьннабац хӀанз а. Хийла дешархо урок юкъекхача хьаваоагӀа, дӀахъежача тетрадь е книжка доацаш хул. Дешара юхьиг иштта хилча, дӀахо фу хургда кхетаде хала дац. Цхьадолча бераша а цар даьшаноноша а шоатта денах салаӀа ди ду, вожаш пӀаьраска дийнахъа цӀагӀа совц.

Цхьа дешархо вагӀа дӀадахача шоатта дийнахъа 7 классе, истола тӀа е тетрадь а е книжка а доацаш.

- Мичад хъа книжка? - хет аз.

- Дац сога.

- Библиотеке дӀачу а вахе хьаьца, фу деш лийннав хьо хӀанзалца?

- Кхоачаденнад йоах библиотекар.

- Иштта лела воаллий хьо бӀарчча шера? - цун фу уйла я хьажа отт со.

- Эцаргда аьннад сона.

- Тетрадь мичад хъа?

- ЦӀагӀа дисад.

Хьалдоаккх сома математиках леладе тоам бола тетрадь. Дукха ха ялале со дӀахъежача, цу тӀа сурташ дехкаш вагӀа.

- ПӀаьраска дийнахъа цхьа тема Юмайича, четвѐртной диктант хургда шун. Масдар дика Юмадеш хилалаш, - ях аз. Цу аз вувцача, книжка а тетрадь а доацача кӀаьнка йоах:

- Со пӀаьраска дийнахъа воагӀаргвац.

- Даьшка, ноаноща фу аргдар Ӏа? МалагӀа моттигаш я цар мела ютараш, тоайича дика хургьяраш?

- Эггара хьалха са царгара деха безам бар; бераш деша хъа ца ухийташ, цӀагӀа ма доагӀаде, аьнна. Саг йоагӀар аьнна, хьоашалгӀа баха безар аьнна, да араьхара цӀаваоагӀар аьнна, царг тоае дига дезар аьнна, бӀарчча дийнахъа, шин дийнахъа, кӀира дешара тӀера ма даха бер. ХӀара дийнахъа керда хӀама хул цар Юмаде дезаш, из ца Юмадеш дисача, тӀехъа тӀадоагӀар кхетаде хала хила тарлу цунна. Шоай бера тетрадага хьажа, цо мишта язду, цӀагӀара болх бой, малагӀа оценокаш йоах ховргда шоана тӀаккха. Да-нана ца хьожаш хилча, бера хет, дешар цӀенхашта хӀама доацаш санна. Денорга тӀа хьажа, хӀана яьккхаяц бера бӀарчча кӀира дика оценокаш? Вояраш хӀана яьхай? Из нийслу бера дешаш, урокаш Юмаеш ца хилча. БӀарчча кӀира цхьаккха оценокаш ца яьккхар а лертӀа дац. Ишколе хьабаькхе, шоай бера мишта деш хьажа, бетта цкъа мукъагӀа. ЛадувгӀа хьехархоша фу оал. Шоай бера-тетрадь-ручка, кхыбола хиланца баргбоаца гӀирс эца. Бер ишколера чудеча, цӀагӀара болх баьбий хьажа. Уж хӀамаш теркаме ца эце, дешархо цӀаккха нийсача новкъа варгвац.

- Классал араьхара болх мишта латт ишколашка, фу Юмаду берашта?

- Классал араьха а дукха хӀама Юмаде йиш я ишколе. Масала, факультатив оалаш ба кружокашка беш бола болх. Соакха аз къахъегача ишколе берашца, ашарий дуне доьзйташ, болх беш хилар вай республике гӀорваьнна вола композитор, иллиалархо Дзейтанаькъан Тимур. Цу масало берий вахаре дукха хувцамаш даь хургда аьнна хет сона. Аз литературни кружок лелаю итташ шераш да. Дешархоша дӀаязбаьб багахбуьвцам, кхеллай байташ, дувцараш, кроссвордаш. Царна дукхаза «СелаӀад» яхача журнала тӀа кѐпа ийиттай. Цхьачарна журнала юбилейш йолаш прѐмѐш тийнай. Бераша мел яздаь хӀама гул а даь, массехк шу хьалха оаха арадаьккхад «Сурхо тӀара бераш» яха къаьстта книжка. ХӀанз а из болх дӀахохьош ба тха ишколе. Бераш долча тайп-тайпарча шерашка хьоашалгӀа баькка хиннаб йоазонхой: Овшанаькъан Султан-Хьамид, Чакхенаькъан Саид, Гаьгенаькъан Гирихан, Шаденаькъан Султан, Гарчхананаькъан Бадрудин, Мерешканаькъан Султан, Хамхой Дауд; гӀорваьнна езача атлетиках вола тренер Коазой ИбрахӀим, Олимпийски чемпион Манкенаькъан Назир. ДӀахо кхы а сакъердаме вӀашагӀкхетараш хургда аьнна хет сона берий.

«ГалгIайче - кхерамзлен мохк» яха кхетаче дIайихьар Магасе

Аькхенаькъан Марем

Магасе хьайийллар республикански кагирхой дешара, спорта «ГалгIайче-кхерамзлен мохк» яхаца даькъ тIарча хьехамчий кхетаче. Из вIашагIелла я экстремизма, терроризма духьалара болх дIабахьара кагирхошта юкье, иштта къамашта юкьера барт чIоагIбара, граждански хьинар лакхдара.

Ювчача моттиге гулвелар 120 саг хьехархой, тренераш, иштта хьинар дола нах, тайп-тайпарча доакъош тIа кагирхошца болх беш бола. Кхетачен керттера баьхан - кхерамзлен, пайдане хьал хьакхоллар кагирхошта, кхувш йоагIача тIехьенна юкье.

Программанна чудоагIар лекцеш ешар, вIашагIкхетара къамашлаш, говзанча хьехамаш, цар ювцар граждански бехктотхама оагIув.

Къаьстта йола терко йир кхерамзлен, дешара, спорта доакъош тIа. Иштта доакъашхоша шоайла докъашхоша дика кхоачаьде ка яьннараш, йийцар шоайла тешам хилара дешархошта, хьехамчашта юкьера оагIонаш.

Кхетаче чакхийоалаш, гранта яхь дIайихьар 16-35 шу даьннарашта юкье, из хьаллоацаш яр Роскагирхой, цига дикагIа йолча проектах 300 эзар сом лургда.

ГалгIайчен кулгалхочо Келаматанакъан Махьмуд-Иьлас ший бувзама оагIонашка белгалдир кагирхошца дIахьоча балха, иштта кхерамзлен тема республикан керттера хилар.

«Республико хала ханаш лайнай 2000-ча шерашка; доккха хатараш нийсделар, террористаша маьрша нах боабеш. Уж исторен оагIонаш вай дегашка човнаш хинна йисар», - аьлар республикан Кулгалхочо.

Цу тайпара кхетаченаш хиларо таро лу юкьярлон цхьоагIо лораче, иштта ноахал кхеде, аьнна, тIатехар цо.

Мехкарча лораша дакъа лаьцар, ГО гIулакх Юмадеча даькъ тIа

Коазой Мадина

Осканаькъан С. цIерагIча аэропорта даькъ тIа, республикан граждански оборонач долча сихача гIулакх юкье дакъа лоацаш хилар кIай халаташ дувхараш.

Дешара тренировкаш дIахьош, уж хьежар, гIишло

чу а хьарца, цига цIа лотаенача моттиге нийсденнача ЧС хьалашка болх дIабахьа.

«Массехк минот ялале, хьалххе а вIашагIеллача моттиге хьакхьар лорий тоаба, царна хьалхашка латтар декхар: этгача хьала сихха мах оттабар, чехка дIа-хьа къоастадар из гIулакх, лозабаьрар арабахар, хьалхара новкъо-

стал дар, шоайла цахаддаш кIалхарбоахарашца бувзама а болаш.

Къаьста терко тIаяхийтар лорий новкъостал вIашагIдоллара, дукха лозабаь нах болча хьалашка.

Юмалуш баьча балхо чIоагIдир: республикан сихача новкъостала болхлой лакха говзал йолаш, эггара

халагIча хьале а де дезар довазаш хилар. Цига дакъа лоацаш хиннараш, из аргIанара тренировка хинна лац, шийна фу карагIдоал хара дика таро я, чоалхане этгача хьале эшаргдолаш да из», - аьлар «Сердало» газетата ГалгIай Республикан унахцIенон Министерстве.

Пенсионераш хьежар, ахчанцара хьал шоашта мишта довз

Гаьгенаькъан Марина

Сурхо тIарча ветераний ЦIагIа дIайихьар моттигерча IV-ча Еригроссийски олимпиадан оагIув, боккхагIчар ахчанцара хьал леладар шоашта мишта довз хьожаш, цу тайпара хоам «Сердало» газетата бир из болх вIашагIбеллараша.

Кхетаче дIайолалуш ГалгIай Республике гIолла йолча Россе банка даькъа болхлочо лекци йийшар, ахча леладе харах, иштта финансови зуламхошта духьалъоттарах.

30 совгIа саг хилар боккхийчарех, цу яхьашка дакъа лаца безам болаш. Иштта 60-87 шерга кхоачаш ха яьнна нах

пенсионни темах дола шоашта хьакъоастаь хаттарш кхоачаьде хьежар, коммунални хьалаш довзар, телефонаца зуламаш леладара хьал довзар, дикагIа йола банк белгалъяр, кхьидараш. Олимпиаде котбаьннарий таро я ГалгIайчера дакъа лоацаш хила, Еригроссийски олимпиада дIахьоча

хана.

«Тхона чIоагIа лоархIаьме да, оахош лоархIаш бола пенсионераш хьал довзаш хилар. Из цар финансови кхерамзлен хаттар да. Тхона гу геттара чIоагIа безам тIабаха хилар доакъашхой, цо тхо гIаддуг», - аьлар ГалгIай республикан ахчан Министерствон болхлоша.

14 КАБХАТАШ

Извещение о проведении торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества.

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — ТУ Росимущества в РИ, Организатор торгов)

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Сбер А» (АО «Сбербанк - АСТ»), в сети Интернет по адресу www.utp.sberbank-ast.ru (далее — ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в торгах - 10 октября 2025 г. с 09:00 ч.

5. Дата окончания приема заявок на участие в торгах — 31 октября 2025 г. в 17:00 ч.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема заявок через электронную торговую площадку «Сбербанк - АСТ» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, а также в соответствии с регламентом ЭТП «Сбербанк - АСТ».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 05 ноября 2025 г. в 10:00 ч. по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведения итогов торгов) — 06 ноября 2025 г. в 10:00 ч. на ЭТП «Сбербанк - АСТ».

9. Сведения о выставленном на торги имуществе:

Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Цицкиева К.Х.: квартира, общая площадь 102, 2 кв.м., кадастровый номер 06:04:0000003:855. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, Назрановский район, с.п. Яндаре, Новый микрорайон, д.16/17, кв.12. Начальная цена продажи - 3 552 000 (три миллиона пятьсот пятьдесят две тысячи) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 150 000 (сто пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 30 000 (тридцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Назрановскому району УФССП России по Республике Ингушетия Гадаборшева А.З. от 04.09.2025 г. № 06016/25/1199323 о передаче арестованного имущества на торги.

Лот №2: заложенное недвижимое имущество должника Дзагиева А.А.: квартира, общая площадь 88, 8 кв.м., кадастровый номер 06:01:0800001:3180. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гарданова, д.27а, корп.В, кв. 12. Начальная цена продажи - 2 014 641 (два миллиона четырнадцать тысяч шестьсот сорок один) руб. 90 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 22.09.2025 г. № 06020/25/626578 о передаче арестованного имущества на торги.

Лот №3: заложенное недвижимое имущество должника Алероева С.М.И.: квартира, общая площадь 130 кв.м., кадастровый номер 06:01:0800001:3084. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гарданова, д.27а, корп.В, кв. 54. Начальная цена продажи - 2 211 200 (два миллиона двести одиннадцать тысяч двести) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 22.09.2025 г. № 06020/25/626612 о передаче арестованного имущества на торги.

Лот №4: заложенное недвижимое имущество должника Гагиевой З.Б.: жилой дом, общая площадь 100 кв.м., кадастровый номер 06:01:1200002:2196 и земель-

ный участок площадью 500 кв.м, кадастровый номер 06:01:1200002:794. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, Малгобекский район, с. Верхние Ачалуки, ул. Горная, д.10а. Начальная цена продажи - 2 224 000 (два миллиона двести двадцать четыре тысячи) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Пешхоева Р.С. от 26.09.2025 г. № 06020/25/638273 о передаче арестованного имущества на торги.

10. Прочие условия:

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 № 102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) «Об ипотеке (залоге недвижимости)» выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов.

Организатор торгов не располагает сведениями о зарегистрированных в жилых помещениях лицах, о задолженности должников по взносам на капитальный ремонт и иные виды коммунальных услуг (судебным приставом - исполнителем не предоставлены). Обременения имущества - залог, арест, запрещение регистрации.

Адрес официального сайта по проведению торгов в сети Интернет, на котором размещена документация об аукционе, в том числе подробная информация о порядке проведения торгов, об оформлении участия в торгах, определении лица, выигравшего торги - <https://torgi.gov.ru/new>.

С дополнительной информацией об участии в торгах, претенденты могут ознакомиться на сайте ЭТП www.utp.sberbank-ast.ru, официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru, на сайте Территориального управления <https://tu06.rosim.gov.ru>. В соответствии с действующим законодательством обязанность по организации осмотра арестованного имущества у Организатора торгов отсутствует.

Иаьдало хьадаьха наьха боахамцара хIамаш электронни хьисапе докка оттадарах бола хоам

1.ТIаьрг ер, доккархо: ГIалгIай Республике ГIолла йола паччахьалкхен доалахьен кулгал ду федеральни агенство моттигера урхалле (дIахо -ГIР Росдоалахьен ТУ, ТIаьрг ер).

2. ТIаьрга кеп: электронни хьисапе еш я тIаьрг, из йи-йлла я ший доакъашхошта а докка оттадаьча хIамай маьхах долча дешашта а (дIахо - тIаьрг, доккар).

3. ТIарг дIахьош йола моттиг: электронни хьисапе еш я тIаьрг «Сбер А» (АО «Сбербанк-АСТ») яхача мах беча майдан тIа, интернет чухьа укх адресах www.utp.sberbank-ast.ru (дIахо - ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. ТIаьрга юкье дакъа лаца ловраш дIаязбу ди, ха - 2025 ш. ардара бетта 10 ди, 09:00 сахьат даьлча.

5. ТIаьрга юкье дакъа лоцараш дIаязбар чакхдоал - 2025 ш. ардара бетта 31 дийнахьа, 17:00 сахьат даьлча.

6. Дакъа лоцараш дIаязбу ха а моттиг а - дIаязбала йиш я, из дIадоладаьча дийнахьа денз чакхдоалача денга кхаччалца, дийнахьа а бус а, электронни «Сбербанк-АСТ» яхача мах беча майданга ГIолла, укх хоамо дIадехарашка хьежжа, иштта ЭТП «Сбербанк-АСТ» белгальяьча ханага хьежжа.

7. ТIаьрга юкье дакъа лоцараш дIаязбара гIулакх чакхдалара жамIа ду ди, ха, моттиг - 2025 ш. лайчилла бетта 05 ди, 10:00 сахьат даьлча, укх адресах: ГIалгIай Республика, гI. Наьсаре, Победан урам, 3 цIа.

8. ТIаьрг хургIола ди, ха, моттиг (тIаьрга жамIа дар) - 2025 ш. лайчилла бетта 06 ди, 10:00 сахьат даьлча, ЭТП «Сбербанк-АСТ».

9. ТIаьрге йокка оттаеача хIамаех бола хоам:

№1 йола лот: декхар доаллача Цицканаькъан К.Х. боахам: квартира, юкьара йоккхал 102, 2 кв. м., кадастровый номер 06:04:0000003:855. Боахам бола моттиг - ГIалгIай Республика, Наьсарен кхале, Яндаре, Керда микрорайон, цIа 16/17, кв. 12. Юхьанцара йоккара мах - 3

552 000 (кхо миллион пхи бIаь шовзткъа шийтта эзар) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 150 000 (бIаь шовзткъа итт эзар) сом. ТIаьрга гIа: 30 000 (ткъаь итт эзар) сом.

Докка бокъо луш дола каьхат - ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП Наьсарен кхален ОСП Гадаборшанаькъан А.З. 04.09.2025 шера №06016/25/1199323 йола лаьца боахам тIаьрге дIалу суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№2 йола лот: декхар доаллача ЗагIенаькъан А.А. боахам: квартира, юкьара йоккхал 88, 8 кв. м., кадастровый номер 06:01:0800001:3180. Боахам бола моттиг - ГIалгIай Республика, гI. МагIалбик, Гарданаькъан урам, цIа 27а, корп. В, кв.12. Юхьанцара йоккара мах - 2 014 641 (ши миллион дийтта эзар ялх бIаь шовзткъа цхьа) сом, 90 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 100 000 (бIаь эзар) сом. ТIаьрга гIа: 20 000 (ткъо эзар) сом.

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар деккаш хилар.

Докка бокъо луш дола каьхат - ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП Дугаев Т.И. 22.09.2025 ш. №06020/25/626578 йола лаьца боахам тIаьрге дIалу суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№3 йола лот: декхар доаллача АлероевГIар С.М. И. боахам: квартира, юкьара йоккхал 130 кв. м., кадастровый номер 06:01:0800001:3084. Боахам бола моттиг - ГIалгIай Республика, гI. МагIалбик, Гарданаькъан урам, цIа 27а, корп.В, кв. 54. Юхьанцара йоккара мах - 2 211 200 (ши миллион ши бIаь цхьайтта эзар ши бIаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 100 000 (бIаь эзар) сом. ТIаьрга гIа: 20 000 (ткъо эзар) сом.

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар деккаш хилар.

Докка бокъо луш дола каьхат - ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП Дугаев Т.И. 22.09.2025 ш. №06020/25/626612 йола лаьца боахам тIаьрге дIалу суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№4 йола лот: декхар доаллача Гаьгенаькъан З.Б. боахам: нах баха цIа, юкьара доккхал 100 кв. м., кадастровый номер 06:01:1200002:2196; лаьттан дакъа 500 кв. м., кадастровый номер 06:01:1200002:794. Боахам бола моттиг - ГIалгIай Республика, МагIалбика кхале, Йоккха Ачалкхе, Горни урам, 10 цIа.

Докка бокъо луш дола каьхат - 2 224 000 (ши миллион ши бIаь ткъаь дий эзар) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча - 100 000 (бIаь эзар) сом. ТIаьрга гIа: 20 000 (ткъо эзар) сом.

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар деккаш хилар.

Докка бокъо луш дола каьхат - ГIалгIай Республике ГIолла йолча Россе УФССП МагIалбика кхален ОСП ПешхоевГIар Р.С. 26.09.2025 ш. №06020/25/638273 йола лаьца боахам тIаьрге дIалу суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

10. Кхьыдола декхараш:

«Ипотека хьакъехьа (боахам ланна битар)» яхача 16. 07. 1998 №102-ФЗ 57 ст. 6 п. яхачох, котваьннарг лоархI доккача хIамах эггара духхагIа мах бала кийчавар. Цу сага а тIаьрг кийчъараша а цу дийннахье а бухсоцIаш хьахинначунца дувзаденнача каьхата кIалха кулгаш язду.

ТIаьрге дIахьошвар цIагIа бах аьнна дIаязбаьча нахах бола хоам, декхар доаллачун цIа тоадарах тIадиса ахча дий, кхьыдола коммунални декхараш доьзаш хилац (суда пирстопа кхоачашдечо царех хоам баьбац).

Боахама тIадожаде йиш я - ланна бахар, дIаязбар деккаш хилар.

Интернете ГIолла тIаьрг яра лаьрххIа дола сайта адрес, эша каьхаташ, тIаьрг ярах бола белгалара хоам, дIаязвалара мишта хила деза тIаьрге, котваьнна саг харжар мишта хул яздаь да лаьрххIа сайта адресах - <https://torgi.gov.ru/new>.

ТIаьрге дакъа лацарах дола кхьыдола хоамаш дакъа лаца ловрашта доьза йиш я сайта тIара ЭТП www.utp.sberbank-ast.ru, Российски Федераци лаьрххIа сайта тIара www.torgi.gov.ru, Моттигерча урхаллен сайта тIара <https://tu06.rosim.gov.ru>. Законо дIадехачунга хьежжа, лаьцача боахамга хьажара бокъо йолаш вац ТIаьрг еш вар.

В Управлении Судебного департамента в Республике Ингушетия на государственную гражданскую службу требуется специалист - бухгалтер в финансово-экономический отдел. Требования: наличие высшего финансово-экономического образования, знание 1С. Срок подачи резюме: до 10.10.2025 года. Телефон: 8(928) 794-26-19. Адрес: Республика Ингушетия, г. Магас, ул. Кайсына Кулиева, д. 6

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная

коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантной должности судьи Арбитражного Суда Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте 6 статьи 5 вышеуказанного закона Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия, принимаются с «9» октября 2025 г. до 18:00 ч. «7» ноября 2025 г.

Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарю Квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия.

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантных должностей:

- председатель Джейрахского районного суда Республики Ингушетия;
- судья Джейрахского районного суда Республики Ингушетия;
- судья Малгобекского городского суда Республики Ингушетия;
- двух вакантных должностей судей Сунженского районного суда Респу-

блики Ингушетия;

- двух вакантных должностей судей Верховного Суда Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте 6 статьи 5 вышеуказанного закона Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия, принимаются с «9» октября 2025 г. до 18:00 ч. «7» ноября 2025 г.

Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарю Квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия.

Россеташа 118 керда фусам Іалашйир електроэнергеца

Муса Алоев

«Кьилбаседа Кавказа Россетий» - «Ингушэнерго» филиала гозанчаша 2025 шера бархІ бетта тока саьргах дІахеттар 118 керда фусам. Юкьара дукхал дІаозаш я 12,2 мегаватт.

Мехка кхоачашьягча йоккхача проекташта юкье я 665 киловатт низ бола бІаь метр йолча Барта Паланна гонахьара республикан столица Магас-Шахьар Іалашьер.

Даим йоккха терко лоттаеш ба энергетикаш вахаре лоархІаме моттигаш дІахоттарца дувзаденнача хаттара. Иштта карарча шера наджгоанцхой-маьцхали бетташка

энергетикаша Іалашо йир електроэнерги лоаттаярца ишкола, физкультурно-унахценоно комплекса, унахценоно кхьа моттига, иштта хица, хий хьадалара Іалашо еча ийс предприятиена.

Белгалду, керда електроэнерги дІахоттар - энергетикий массайолча оагІорахьа дІахьош болча балха керттердар да, цо таро лу из хьал нахага дІакхоачаш хилийта.

«Россеташ» яхача компане тоаба чуйоагІаш я токаца нах Іалашбара йола оагІонаш, наха аттагІа хилийта бувзам лелабеш я уж. Царна юкье я сагаший доалахьара кабинет сайта тІа Портал-ТП.РФ, цига гІолла дехар де йиш я, эшаш дола тока гІулакх хьадехаш.

ГІалгІайче дакьа лоацаш я, Ерригроссийски студентий-оарцанхой кхетаче

Гаьгенаькъан Марина

ГІалгІай Республикан ши викал дакьа лоацаш хургва V-ча Ерригроссийски студентий-оарцанхой, иштта лоІамхой чоалханерча хьалашца дувзаденнача дешашца ювзаденнача кхетачене.

«Цига дакьа лоацаш волча 200 сага юкье Шолжерча оарцанхой колледжа кхетам балара дакье тІара кулгалхочун гІонча ТІумхой Рамзан, иштта хьехархо Джамболатаньякъан Заьлмаха ва. Кхетаче вІашагІеллай, «Кагирхой, бераш» яха къаман проект кхоачашьеш. Из бахьан долаш доакьашхоша Іамабалара дакьа дІахьош шоашта ховш дар гойтар, штаб вІашагІеллар, дехараш дийкъар, иштта чоалханеча хьала кеп оттайир», - аьлар дешара моттиге.

ГІалгІайчен курорт йолча кхаленна ток лоаттаяр тешаме хилийта гІерт Россеташ

Іалой Муса

«Кьилбаседа Кавказа Россеташ» - «Ингушэнерго» кийчлуш я хьатІадоагІаца

Іанга, республикан ЖІайрахьа кхален курортно-туристически дакье тІа токацара болх тоабара Іалашо е.

Технически болх дІабахьара энергокомпане дІахьожадергда 3,2 млн сом.

Энергетикаша из болх дІабахьарах, балха дикал лакхьарах; 3,3 эзар совгІа саг, лоаман юрташка вахаш вола, иштта 33 вахара лоархІаме моттигаш тешшаме токацара хьал тоаденна хургья.

ЖІайрахьа кхален дакье тІа нийслуш да ханаш хувцалуш хиларца дувзаденна токацара кхоачамбоацараш: чІоагІа мух хьекхача, лоа диллача, йІовхал эттача. Цу юкье сиха этта хьал юстардаккха а массаза таро хилац, уж юрташ лакхача моттигашка ядаш хиларах. Цудухьа энергетикаша кІезиг-кІезига то-

адеш латт цу моттигашкара токацара гІулакх. Цунна чудоагІаш да - тока саьргаш хувцар (ЛЭП), цІеначунца тишбеннар хувцаш болх бар, СИП оалача саьргаца, цун бІоахал 5,2 км. СИП белгалбоалаш ба шелала, климатически хьалашта духьальотталуш хиларах, иштта цо болх бу цахаддаш ЛЭП Іалашьеш, цунна гаьний ткьовронаш тІалийгайе а. Цул совгІа, цох цаховш кулг кхете, из кхераме бац.

Г о в з а н ч а ш а э н е р г о г І и ш л о ш к а в о р х І т и ш б е н н а б І о а г І а д І а х и й ц а б, б І о а г І и й ц е н д и р т І а я ь н н а ч а й о а р х І е х, и ш т т а ш и ь т р а н с ф о р м а т о р н и п о д с т а н ц и т о а й и р.

Колледжага вугаш, керда никъ хургба

Йовлой Ясмина

Наьсаре балхаш де болабелар, Іарпенаькъан Ю.И. цІерагІа политехнически колледжа тІадода наькъа такилг дуллаш, цо таро лургья студенташта, боллошта кхерамзле йолаш никъ хилийта, из хоам бу «Сердало» газетата доал деча дакье тІа.

Мэр волча Оздой Руслана дехар тІадиллар, наькъа такилг Іудилла моттиг мукьяаккха, аьнна, доакьош долча даьшца дага а ваьнна. Къаьнара гІирсаш дІадаха доладаьд», - аьлар хоамо.

Болх баккха лерхІ 2025 шу чакхдалале. ХьалхагІа юкьарлонхоша, колледжа кулгалхочо дийхадар дешара моттига никъ кхерамзле йолаш Іубиллар.

сердало

Учредитель: Государственное автономное учреждение «Издательский дом «Сердало»

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84 Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Роскомнадзора по Республике Ингушетия. Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033 от 16 декабря 2024 г. E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре ГАУ «Издательский дом «Сердало». Время подписания номера по графику в печать: 8 октября 2025 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № Тираж: 2000 экз.

**Спорта
Министерствос
Къовсам
лоаттабу
унзарча
хьалашца**

Гьагенакъсан Мартина

ГалгГайчен Навсаре кхетаче хилар, ГалгГай Республикан физически культуран, спорта Кхела; цига дийцар вахара-унзарча хьалашца къовсам лоаттабарах, яхаш, дувц «Сердало» газетага ГалгГай Республикан спорта Министерствон зарбан болх лелабеча Гаппархой Аишас.

Кхетачен кулгалхочун болхдГабихьар ГалгГайчен спорта министра Гончас Мургустанаъкъан Мухьмада. ГалгГай Республикан спорта министерствонна чуйоагача ерригача урхаллений кулгалхоша шоашта бакъахьа хетар аьлар, терроризма, экстремизма дакъ тГаболх тоабара дакъе къовсам лоаттабарах, иштта вай кагирхошта хьалхадакъкхар, къамашта юкьера хьал толхаде Герташ дола вахара-унзара хьал леладерашта духьала хила безилга. Цунца цхьана дийцар наркомане хьал а. Мургустанаъкъан Мухьмада тГабдиллар спорта моттигашка масахана хургйолош, хьехам лу кхетаченаш дГаяхьар; вахара бувзамашка къамал деш сахетам болаш хилар; дегабум беш хГама нийслей, шоай ханнахьа хоам бар.

**ГалгГайчен спортсмена Хоаной ИсмаЛала,
Шолжа-Галий тГаблахьоча латаре,
говзал гойтар**

Гьагенакъсан Мартина

ГалгГайчен ший лоГабмагГабалкхетаргах латара ишколе Габмалуш волча Хоаной ИсмаЛала ший профессионални говзал гойтар, Хал-

къашта юкьерча яхье, Нохчий хьалхарча президентта КадыровГабар Ахьмад-Хьажий сийна Шолжа-Галий тГаблахьош яр яхьаш. Цу тайпара хоам «Сердало» газетага мехкарча спорта зарбан болх ле-

лабераша бир.

«Яхьашка дакъа лоацаш яр Росси; Туркий, Габжарий, Гбуозлой, Эрмалой мехкаш; Казахстан, Франци, Болгари, Белорусси. Программанна чудоагГаш

дар 10 дозалах дола къовсамаш. Вай латархочо лаьрхГабача къовсаме Москверча викала ка елар, 4:3 чот йолаш, цудухьа ИсмаЛал хилар 74 кг йолчарна юкье дото совГабат даьккхар», - аьлар хоам.

**Панкратионхоша дакъа лоацаргда,
Сербе дГаблахьоча дунен чемпионате**

Гьагенакъсан Мартина

ГалгГайчен панкратионхой дакъа лоацаш хургба, Сербе дГаблахьоча дунен чемпионате. ХГанз вай спортсменаш ба дешара-тренировкаш еча Россе гульяхьа тоабан кийчон болх дГаблахьош, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгГай Республикан спортивни латара федерацие зарбан болх лелабераша.

«ВГашаГабтехача тоабан юкье болаш, говзал шаьрьеш, кийчлуш ба Габелджаркъанаъкъан Мухьмад-Амин, Дзейтанаъкъан Апти, Кхоартой Билан, ХьажГабенаъкъан Мурад. Карарча хана уж ба Парамонова яхача (Подмосковье) юртарча спортивни кийчо яра йолча федеральни базе», - аьлар хоам.

Шолже воркаут-майда хьае болабеннаб

Гьагенакъсан Мартина

ГалгГайчен Шолже шахьара Габдало хьалъе йолаьий воркаут-майда. Керда спортивни дакъа хургда Харланова урамах, яхаш, дувц «Сердало» газетага администраце

зарбан болх лелабеча Батиганаъкъан Хьавас.

Из лаьттан дакъа дукха ха йоацаш арендах леладеш хинначара юха доал деча Габдалга да. Из бахьан долаш говзанчий таро хилар лоаца-

ча хана шоай болх дГабоблабе. ХГанз цун кГабийле еш дола балхаш да дГаблахьош.

Таханарча заман спортивни дакъа хьакхолларгда, Российски Федерацие паччахьалкхен программанна чудоагГаш, иштта физически культура

деГабайоалыра йола ГалгГай Республикан программа кхоачашьеш, лоацача хана.

Ше цига вахача хана, Шолжа мэра Габумаранаъкъан Аслана аьлар, бахархой таро хургья 2025 шу чакхдоалаш из воркаут-майда йистеялар-

ца цу балха мах оттабе.

Белгалду, хьатГабдоагГабача шера Габьдало лаьрхГабад сквер тоае, шахьара бахархой физически культура лелае таро хургйолош, фега салоГабаргдолаш.